

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

Bc. Monika Pometlová

Aplikace České Orffovy školy v mateřské škole

Diplomová práce

Olomouc 2017

Vedoucí práce: prof. MgA. Petr Planý

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Aplikace České Orffovy školy v mateřské škole* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 27.11.2017

.....

Monika Pometlová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu prof. MgA. Petrovi Planému za odborné vedení diplomové práce, za cenné rady, trpělivost a ochotu, kterou mi věnoval během tvorby práce.

Děkuji také svému manželu Petrovi, rodině a přátelům za podporu během celého studia.

Obsah

Úvod	6
1 Osobnost Carla Orffa.....	7
1. 1 Život Carla Orffa	7
1. 2 Orff skladatelem	8
1. 3 Orff hudebním pedagogem	8
2 Orffova škola	10
2. 1 Podstata Orffovy školy, principy a využívané metody.....	10
2. 2 Orffova škola v minulosti	12
2. 3 Současná Orffova škola	13
2. 4 Orffův instrumentář	14
3 Česká Orffova škola	16
3. 1 O autorech.....	16
3. 2 Charakteristika České Orffovy školy.....	18
3. 2. 1 Práce s říkadly	19
3. 2. 2 Rozvoj pěveckých dovedností.....	21
3. 2. 3 Rytmická cvičení.....	21
3. 2. 4 Improvizační cvičení	22
3. 2. 5 Hudebně pohybová cvičení	23
4 Náměty k činnostem pro děti předškolního věku s využitím metod České Orffovy školy ...	25
4. 1 Tematický blok „Zimní čas“	25
4. 1. 1 Mikuláš ztratil plášť	25
4. 1. 2 Stromečku, vstávej	30
4. 1. 3 Postavil jsem sněhuláka	38
4. 2 Tematický blok „Jaro dělá pokusy“	44
4. 2. 1 Co to pípá na dvoře?.....	44
4. 2. 2 Hody, hody, doprovody.....	51

4. 2. 3 V naší zahrádce	57
4. 3 Tematický blok „Letní dobrodružství“	63
4. 3. 1 U rybníka.....	63
4. 3. 2 Co to jezdí kolem nás?	70
4. 3. 3 Hurá na prázdniny	75
5 Výsledky pozorování dětí předškolního věku při hudebně pohybových činnostech	83
5. 1 Úroveň hudebně pohybových schopností dětí ve věku 3 až 4 roky.....	84
5. 2 Úroveň hudebně pohybových schopností dětí ve věku 4 až 5 let.....	85
5. 3 Úroveň hudebně pohybových schopností dětí ve věku 5 až 6 let.....	86
Závěr.....	88
Použitá literatura a zdroje	89
Přílohy	92

Úvod

Téma diplomové práce jsem zvolila na základě vlastních pedagogických zkušeností s dětmi předškolního věku a velmi kladného vztahu k celé řadě hudebních nástrojů, ke sborovému zpěvu, ale i k hudbě jako celku. Tematicke elementárních hudebních nástrojů jsem se věnovala již ve své bakalářské práci s názvem *Orffovy nástroje a jejich využití v mateřské škole*.

Problematika orffovské hudební výchovy je popsána v mnoha knihách z minulého století. Avšak tyto klasické metody jsou v dnešní době použitelné jen částečně. Moderní literatura na těchto základech staví, nicméně pro předškolní dítě je třeba zapojit do hudebního vzdělávání i všechny ostatní oblasti a umožnit mu tak rozvoj ve všech směrech.

Cílem diplomové práce je aplikování metod *České Orffovy školy* na současnou mateřskou školu a vytvoření metodického materiálu pro pedagogy, rodiče a všechny, kteří pracují s dětmi předškolního, příp. mladšího školního věku.

Teoretická část se zabývá autorem celého konceptu, Carlem Orffem, a jeho skladatelským a hudebně pedagogickým odkazem s názvem *Schulwerk*. Druhá kapitola poskytuje zmapování hlavních principů Orffovy školy i pohled na to, jak se tato idea vyvíjela v minulosti a jak pokračuje v dnešním moderním světě, seznamuje také s navrženými nástroji vhodnými pro děti, tzv. Orffovým instrumentárem. Stěžejní pro teoretickou část je charakteristika *České Orffovy školy*, české adaptace německého originálu, využívaných metod a postupů při rozvoji hudebně pohybových dovedností dětí předškolního věku, tato část pojednává o autorech Iljovi Hurníkovi a Petrovi Ebenovi.

Praktická část poskytuje náměty k činnostem pro děti předškolního věku s využitím metod *České Orffovy školy* ve třech tematických blocích vztahujících se k ročním obdobím: *Zimní čas*, *Jaro dělá pokusy*, *Letní dobrodružství*. Každý blok obsahuje další tři konkrétní témata, jimž se běžně v mateřských školách věnujeme, obohacující o podněty k rozvoji hudebnosti dětí. Součástí praktické části je též vyhodnocení pozorování dětí při hudebně pohybových činnostech v mateřské škole, v níž pracuji. Přináší orientační nástin hudební úrovně dětí od 3 do 6 let.

1 Osobnost Carla Orffa

Creativita, kooperace

Animace, asociace

Rytmus, rezonance

Lidovost, láska k lidem i hudbě

Originalita, otevřenost

Respekt, radost z tvoření

Fantazie, filozofie humanity,

Fúze slova, řeči a pohybu¹

Když se řekne jméno Carl Orff, většina z nás si pravděpodobně představí kufřík plný rytmických nástrojů, které běžně vidáme v mateřských a základních školách. Jak jsme ale k pojmu *Orffovy nástroje* došli? Proč jsou jeho nástroje tak známé a žádané pro získávání prvotních zkušeností s hudbou? A v neposlední řadě: kdo to vlastně byl Carl Orff? Jistý náhled získáme v citované „Orffově abecedě“, vytvořené z jeho jména, která nás uvádí do života a poslání tohoto muže.

1. 1 Život Carla Orffa

Carl Orff se narodil 10. 7. 1895 v německém Mnichově. Od dětství měl velmi kladný vztah k hudbě, za který vděčil především svojí matce, klavíristce. Svého syna vyučovala hře na klavír a podporovala ho v prvopočátcích jeho tvorby. Sám Orff na matku vzpomíná slovy: *„Nejprve namalovala na břidlicovou tabulku pět linek a potom se přešlo k notám. V G dur, hned s jedním křížkem. Tak jsem si vyhledal na klavíru ukolébavku s vlastním textem. Moje maminka napsala k melodii několik doprovodných not a už tu byla hotová skladba. Tím se mi otevřel svět. S velkou trpělivostí mi má matka pomáhala stále znovu při zápisu, ale brzo jsem byl schopný letu a mohl jsem s experimenty pokračovat sám.“²* Při studiu na gymnáziu se sám vzdělával v hudební kompozici a již v 17 letech (r. 1912) mu vyšlo první dílo, cyklus písní *Eliland*. Za účelem získání dalších znalostí a dovedností v oblasti skladby studoval

¹ Carl Orff. *Česká Orffova společnost* [online]. [cit. 2017-08-14]. Dostupné z: <http://orff.cz/cs/CarlOrff>

² Carl Orff: *Dětství a mládí. Česká Orffova společnost* [online]. [cit. 2017-08-17]. Dostupné z: <http://orff.cz/cs/CarlOrff>

po gymnáziu na mnichovské Akademii múzických umění. Tyto experimentátorské snahy v kompozici byly východiskem pro jeho pedagogickou práci.

Zemřel 29. 3. 1982.

1. 2 Orff skladatelem

Jeho inspirací byla také díla starých mistrů, např. Monteverdiho, která pečlivě studoval a upravoval. Poprvé se proslavil roku 1937 scénickou kantátou *Carmina Burana*³, ke které ho inspirovaly náhodně objevené milostné a pijácké písně pocházející z dob středověku. O pár let později, roku 1943 skládá *Catulli Carmina* a *Trionfo di Afrodite* (1951). Dohromady tyto skladby tvoří trilogii s názvem *Trionfi*.

Kromě středověkých textů jej inspirovaly pohádkové mýty, konkrétně od bratří Grimmů. Motivy pohádky použil v opeře *Měsíc* (1938) a *Chytračka* (1942). Několik her napsal v bavorském dialektu, např. *Die Bernauerin*, *Astutuli*. Je rovněž autorem dvou her s náboženskou tematikou, *Comoedia de Christi Resurrectione* (1955) a vánoční hra *Ludus de Nato Infante Mirificus* (1960). Kromě pohádek se Orff inspiroval antickými mýty, jejichž prvky zapracoval do her *Antigona* (1949), *Oedipus Tyrannos* (1959) a *Prometheus* (1968).⁴

1. 3 Orff hudebním pedagogem

V rámci univerzity Mozarteum v Salzburku založil Carl Orff v roce 1961 institut, který od roku 1963 nese název *Orffův institut*. Měl za úkol šířit myšlenky Orffova hudebně pedagogického díla *Schulwerk*. Za hlavní principy jeho díla je považováno postupování od konkrétních praktických cvičení směrem k hudební teorii, umožnění vokální a instrumentální improvizace dětem, využití hry na vlastní tělo jako příprava na instrumentální hru a také spojení hudby, řeči a pohybu v jeden celek.⁵

První pedagogické náměty sepisoval při působení na škole s Dorotheou Güntherovou s cílem propojovat při výuce prvky pohybu a hudby. Od roku 1930 byly vydávány v nakladatelství *Schott Mainz* jako *Orff – Schulwerk*. První takový sešit pro děti vyšel v roce 1932 pod názvem „*Orffův Schulwerk, hudba pro děti, hudba od dětí, lidové písně*“. Vinou

³ Online videonahrávka: Carl Orff – Carmina Burana. In: *Youtube* [online]. 2012 [cit. 2017-09-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MPjy55Y6hWU>

⁴ Carl Orff: Orff skladatel. *Česká Orffova společnost* [online]. [cit. 2017-08-17]. Dostupné z: <http://orff.cz/cs/CarlOrff>

⁵ Carl Orff: Orffův institut. *Česká Orffova společnost* [online]. [cit. 2017-09-17]. Dostupné z: <http://orff.cz/cs/CarlOrff>

nastupujícího fašismu se bohužel dílo nemohlo šířit na ostatní školy, a tak se Orff věnoval skladatelství. Po válce dostává Orff jedinečnou nabídku, aby vytvořil podklady pro cyklus rozhlasových pořadů „*Hudba pro děti*“, kde by mohly děti samy hrát. Z původních čtrnácti dílů se nakonec stala řada pokračující pět let, pomáhala mu při tom spolupracovnice Gunild Keetman. Z těchto pořadů vzniklo jádro pěti svazků Orffova Schulwerku, které vyšly v letech 1950 až 1954.⁶

⁶ Carl Orff: Orffův Schulwerk – Hudba pro děti. *Česká Orffova společnost* [online]. [cit. 2017-09-17]. Dostupné z: <http://orff.cz/cs/CarlOrff>

2 Orffova škola

„Orffův Schulwerk není metoda, ani se nemínil stát náhražkou za jiné metody, používané při elementární hudební výchově především na všeobecně vzdělávacích školách, a neznamená už vůbec vylepšení něčeho, co zde již dříve bylo.“⁷ Co tedy Orffova škola vlastně je? Lze říci, že se jedná o proud, směr, pojetí, způsob nebo formu elementární hudební výchovy, která v sobě zahrnuje všechny její metody a **spojuje řeč, píseň, rytmicko-melodická cvičení, instrumentální hru a pohybový prvek** za využití vlastního těla.

2.1 Podstata Orffovy školy, principy a využívané metody

Orff tvrdil, že neobjevil nic nového. Inspiroval se myšlením pedagogů Komenského, Rousseaua a Pestalozziho, kteří prosazovali svobodnou výchovu dítěte, respektování jeho zájmů, potřeb a vnitřních předpokladů.

Vychází z poznatků francouzského hudebního skladatele a pedagoga Emila Jaquessa Dalcroze – tvůrce „rytmiky“. Podle něj existuje tělesný rytmus, který je třeba přirozeně rozvíjet, a tím docílit následného pochopení obsahu hudby a jejího pohybového ztvárnění. Je třeba, aby rytmus ovládl celý svalový aparát, který přispěje k probuzení rytmického citění a osamostatnění pohybu dolních končetin od paží. Výcvik doplňoval i hrou na rytmické nástroje.⁸

Orffova škola se zakládá na tom, aby si děti všechna hudebně pohybová a instrumentální cvičení vynalézaly samy, učily se pozorně naslouchat hudbě a obsah slyšeného vyjádřit svým tělem, gestem či pohybem. Múziké citění je podepřeno vlastní improvizací, nejdříve pohybovou, pak i instrumentální, na níž se dítě učí vnímat rytmus hudby, který má pro elementární nauku zásadní význam. Navíc je využívána spontaneita, tvořivost, představivost a fantazie, v nichž dítě odráží svůj vnitřní svět, city, myšlenky a přání.⁹ Spontánním prožitkem ze hry a hluboké zaujetí dítě nejlépe motivuje a aktivuje. „*Tím, že je dítě vedeno k aktivní tvůrčí práci, jejíž výsledek samo předvádí a předváděnému soustředěně a citlivě s porozuměním naslouchá, uzavírá v sobě dítě ideálním způsobem kruh: skladatel – interpret – posluchač.*“¹⁰

⁷ POŠ, Vladimír a Václav HOLZKNECHT, ed. *Člověk potřebuje hudbu: kapitoly o hudební výchově*. Praha: Panton, 1969. Cesty k hudbě. Str. 202

⁸ KNOPOVÁ, Blanka. *Hudebně pohybová výchova v 1.-5. ročníku ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0636-6. Str. 14

⁹ SEDLÁK, František a Rudolf SIEBR. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy: učebnice pro studenty pedagogických fakult*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. Str. 104

¹⁰ POŠ, Vladimír a Václav HOLZKNECHT, ed. *Člověk potřebuje hudbu: kapitoly o hudební výchově*. Praha: Panton, 1969. Cesty k hudbě. Str. 203

Orffova škola **nevyklučuje z hudebně vzdělávacího procesu žádné děti**. Orff odmítá rozdělovat děti na nadané a nenadané. Právě pro děti hudebně „zcela zanedbané“ je tato škola přímo ideální cestou k rozvoji hudebnosti.¹¹ Je doporučeno s dětmi **postupovat od jednodušších aktivit** a s přibývajícím zkušenostmi a dovednostmi zařazovat činnosti hudebně složitější. Na pedagogy využívající Orffovu školu v praxi, je kladen požadavek tvořivosti, otevřenosti, schopnosti improvizace a radosti z objevování a změn. To vše by měl pedagog ovládat, aby byl dobrým příkladem a vzorem pro dítě.

Co je považováno za součást již zmíněné *elementární hudby*? Elementární je pro dítě to, co je dítěti vrozené nebo to, co je vzhledem k jeho věku možno považovat za běžné. Elementární hudba je tedy přístupná všem dětem. K tomu Orff využívá **kolektivní hry**, při které se děti **učí nápodobou** jeden od druhého a zároveň se ve hře naplno rozvíjí fantazie.¹² *Je to hudba, která není nikdy samotná, nýbrž hudba ve spojení s pohybem, tancem a řečí – je to hudba, kterou musíme sami hrát. Je zemitá, přirozená, snadná a každému srozumitelná; odpovídá povaze dítěte. (Carl Orff)*¹³

Patří Orffova škola do školy? Již podle názvu Schulwerk je zřejmé, že se jedná o hudbu pro děti, neboť Orffova škola vznikla z dobové situace výuky na školách. Táhne k aktivizaci dětí, spontánnosti a hravosti. Dítě je středem vzdělávání, tvořivou hrou se rozvíjí fantazie. Obsah odpovídá dětské mentalitě, zahrnuje souborové muzicírování, recitaci a souhru pohybových, deklamačních a instrumentálních úkolů. Pro skupinovou hru využíváme rytmické a melodické nástroje Orffova instrumentáře¹⁴, které nám souhru umožňují či přímo vyžadují. Improvizace uvolňuje celou řadu základních sociálních dovedností jako přizpůsobivost, poskytnutí prostoru jiným, vzájemné naslouchání, přesné nástupy, mlčení v pravý čas. Tyto dovednosti modelují demokratismus. S praktickými zkušenostmi dítě lépe chápe následnou teorii. Orffova škola pracuje na základě elementární výchovy vyžadující přítomnost pedagoga.

¹¹ NOVOTNÁ, Dana. *Principy Orffova Schulwerku: minulost a současnost* [online]. Ústí nad Labem [cit. 2017-09-25]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/1793775-Phdr-dana-novotna-ph-d-principy-orffova-schulwerku-minulost-a-soucasnost-1-predstava-schulwerku-podle-carla-orffa.html>

¹² POŠ, Vladimír a Václav HOLZKNECHT, ed. *Člověk potřebuje hudbu: kapitoly o hudební výchově*. Praha: Panton, 1969. Cesty k hudbě. Str. 204

¹³ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3. Str. 73

¹⁴ Viz kapitola 2.4 Orffův instrumentář

Elementárnost vychází z všeobecnosti a přirozených dispozic dítěte, tím umožňuje zapojení všech dětí bez rozdílu a individuálně rozvíjí každého jedince.¹⁵

Setkání s hudbou s cílem podlehnout jejímu kouzlu lze přirovnat ke chvílím, kdy matka s dítětem rozpráví nebo mu zpívá. Tím nejužitečnějším ziskem tu není poznání, tedy nová písnička nebo příběh, ale zážitek, společný zážitek matky a dítěte, který ovlivňuje vztah obou účastníků a který může zásadně poznamenat přípravu dítěte pro život.¹⁶

2. 2 Orffova škola v minulosti

Poválečné období představuje pro Orffa úsilí zachovat životnost Schulwerku, proto při hudební akademii Mozarteum v Salcburku zakládá Orffův institut pro vzdělávání pedagogů v jeho novém směru hudební výchovy. O Orffovu školu rostl zájem i v ostatních zemích světa, který přiměl Orffa cestovat po Evropě, Africe i Asii a vyučující institutu přednášeli na seminářích a kurzech i v Severní a Jižní Americe. Orffův institut absolvovali studenti z celého světa a tyto ideje šířili i ve svých zemích.¹⁷

Do tehdejšího Československa se první zmínka o Orffově škole dostává v roce 1962 v článku **Jarmily Brožovské**, čerstvé absolventky Orffova Institutu. Tematikou se podrobně zabývá i profesor **Ladislav Daniel** z Katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, známý jako autor učebnic hry na zobcovou flétnu. Jeho snaha o experimentování a improvizaci s pentatonikou jej vedla k rozšíření původního orffovského instrumentáře o nástroje s chromatickými púltóny. Tyto nástroje se však vyskytovaly pouze lokálně (na Olomoucku) kvůli jejich ekonomicky náročnější výrobě. Pro širší pedagogickou veřejnost zůstává Orffova škola v té době prakticky nedostupná a neznámá. Situace se začala měnit až po Mezinárodním kongresu společnosti pro hudební výchovu v Budapešti roku 1964, kam mělo možnost se dostat přes 40 delegátů z Československa.¹⁸

Zatímco v zahraničí hudební výchova hojně rozkvétala, u nás došlo k silnému zaostávání za tímto světovým průměrem. Čerpalo se pouze z tradice české hudebnosti. Pokrok přináší **Vladimír Poš**, účastník kongresu, svým pozváním **profesora Kellera**, ředitele Orffova

¹⁵ POŠ, Vladimír. *Perspektivy Orffovy školy v hudební výchově: sborník studií*. Praha: Supraphon, 1969. Comenium musicum (Supraphon). Str. 50, 51

¹⁶ HERDEN, Jaroslav, Eva JENČKOVÁ a Jiří KOLÁŘ. *Hudba pro děti: vysokoškolská učebnice Studium učitelství pro 1. stupeň základní školy*. Praha: Univerzita Karlova, 1992. ISBN 807066522X. Str. 175

¹⁷ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3. Str. 74

¹⁸ POŠ, Vladimír. *Perspektivy Orffovy školy v hudební výchově: sborník studií*. Praha: Supraphon, 1969. Comenium musicum (Supraphon). Str. 136, 137

institutu v Salcburku, do Prahy. Jeho návštěva měla velký ohlas mezi řediteli a učiteli základních škol, inspektory a dalšími osvětovými a krajskými pracovníky; všichni chtěli vědět, co Orffova škola obsahuje. Před odjezdem profesora Kellera se sešli Vladimír Poš s **Petrem Ebenem** a **Iljou Hurníkem**¹⁹ a společně se dohodli na konkrétním plánu přípravy české adaptace Orffovy školy.²⁰

2.3 Současná Orffova škola

V České republice aktivně funguje **Česká Orffova společnost**. Byla založena roku 1995 **Pavlem Jurkovičem**²¹ při České hudební společnosti. Navazuje ve svém programu na živý odkaz hudebního pedagoga a skladatele Carla Orffa. "*Hlavní myšlenkou Orffovy výchovné metody je nejprve muzicírovat, hrát si s hudbou a teprve později studovat hudbu.*"²² Snaží uvádět do každodenní praxe novátorské a tvořivé myšlenky Orffova díla, pořádá semináře, kurzy, letní aktivity pro zájemce z řad učitelů všech druhů škol, studentů, sociálních a výchovných pracovníků, terapeutů a rodičů s dětmi. Spolupracuje na mezinárodní úrovni s dalšími společnostmi na Slovensku, v Polsku a ve Slovinsku. Udržuje kontakty s Orff Forum v Rakousku (Salzburg) a s německou společností Orff – Schulwerk.²³ Jejím cílem je propagační a publikační činnost, rozšíření členské základny, spolupráce na domácí i zahraniční akademické půdě, aktivní podíl na celoživotním vzdělávání a organizace regionálních, celostátních a mezinárodních setkávání.

V jakém duchu Česká Orffova společnost pracuje? Podle Pavla Jurkoviče, duchovního otce českého Schulwerku je to humanistický přístup a víra v každé dítě, práce v atmosféře důvěry, radosti, ale i touhy umět a vědět více, prostřednictvím spojení zpěvu, řeči, instrumentálního projevu a pohybu v jeden celek vzbuzování touhy a potřeby vyjádřit se po svém, být kreativní a utvářet tak harmonickou osobnost, která nachází vztah ke svému bližnímu a k zodpovědnosti za společné dílo; v neposlední řadě potom ukázat dětem cestu, po níž dokážou v budoucnu samy kráčet.²⁴

¹⁹ Viz kapitola 3.1 O autorech

²⁰ POŠ, Vladimír. *Perspektivy Orffovy školy v hudební výchově: sborník studií*. Praha: Supraphon, 1969. Comenium musicum (Supraphon). Str. 137, 138

²¹ Pavel Jurkovič. *Wikipedia* [online]. [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pavel_Jurkovi%C4%8D

²² Cit. Pierre van Hauwe v Praze

²³ O nás. *Česká Orffova společnost* [online]. [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <http://www.orff.cz/cs/AboutUs>

²⁴ *Česká Orffova společnost* [online]. [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <http://www.orff.cz/>

Salzburská univerzita Mozarteum nabízí v rámci Orffova institutu tři studijní programy a také mezinárodní dvousemestrální kurz pro anglicky mluvící studenty. Na bakalářské studium „*Elementární hudební a taneční pedagogiky*“ navazuje stejnojmenné magisterské studium nebo studium „*Elementární hudební a pohybové pedagogiky*“. Při přijímacím řízení uchazeči plní zkoušky z hudební teorie, hudebního diktátu, hry na nástroj vlastního výběru a zpěvu a prokazují rovněž své taneční a pohybové schopnosti. Mezi předměty studia patří semináře a přednášky z didaktiky všech složek hudební a pohybové výchovy, dále pak předměty specifické, jako např. „*Hudba a tanec jako prostředek sebevyjádření*“, „*Elementární hudební kompozice*“ či „*Úvod do Orffova Schulwerku*“.²⁵

2. 4 Orffův instrumentář

Pod tímto názvem nalezneme soubor jednoduchých hudebních nástrojů, které Carl Orff navrhl nebo upravil za účelem zpřístupnění hry na nástroje i těm jedincům, kteří k hudbě nebyli doposud vedeni, a formou improvizace rozvíjet tak jejich rytmické a hudební cítění. Spolupracoval na nich s výrobcí hudebních nástrojů jako např. Klausem Beckerem nebo Karlem Maendlerem, jejichž firmy tyto nástroje vyrábějí dodnes.²⁶

Do Orffova instrumentáře patří nástroje rytmické bicí a melodické bicí. Jednotlivé nástroje se mezi sebou liší materiálem, ze kterého jsou vyrobeny, způsobem uchopení a hry a také barvou a délkou zvuku. Převážná část **rytmických bicí** jsou dřevěné nástroje, jako např. *ozvučná dřívka, dřevěný blok, kastaněty a rourový bubínek*, mající velice krátký dozvuk, a proto jsou vhodné pro rytmicky rychlé a svěží pasáže, kde zdůrazňujeme krátké rytmické hodnoty jako jsou osminové noty (déšť, tikot hodin, klusání koně).

Kromě dřevěných existují také kovové nástroje, typické svým dlouhým a dynamickým dozvukem (*triangl, tamburína, rolničky, prstové činelky, činely, gong*). U těchto nástrojů je dáována přednost kvalitě a estetice, slouží hlavně pro dokreslení atmosféry (třpyt, jas, oslnivý lesk, zimní nálada, jízda na saních, vyvrcholení).²⁷

K silně dynamickým nástrojům se řadí také *malý a velký buben, dětské tympany a bonga*, jejich zvuk může připomínat kroky, nebezpečí, napětí a hrom, který způsobíme rázným úderem.

²⁵ BOUMOVÁ, Karolína. *Minulost a současnost Orffova Schulwerku*. Olomouc, 2004. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Str. 24, 25

²⁶ KOTKOVÁ, Eva. *Rozvoj rytmických dovedností s využitím Orffova instrumentáře v mateřské škole*. Brno, 2013. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Str. 22, 23

²⁷ MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1977. Str. 189-199

Využíváme pro základní rytmické hodnoty – noty čtvrté. Za rytmický bicí nástroj označujeme i *rumba koule*, které svou nezaměnitelnou barvou zvuku podtrhují rytmiku písní a říkadel.

Druhou skupinu, tj. **melodické bicí**, tvoří tři nástroje: *metalofon, xylofon a zvonkohra*. Skládají se z kovových nebo dřevěných naladěných kamenů připomínajících klaviaturu. Kameny se dají jednotlivě vyndávat, a tak lze ponechat jen ty, které potřebujeme ke hře dané písně. Tyto nástroje se vyrábějí v sopránové a altové podobě, xylofon a metalofon i v basové. Odlišují se od sebe barvou tónů a délkou dozvuku, což je dáno materiálem, ze kterého jsou vyrobeny, a také typem paliček (dřevěné, plstěné, gumové), jimiž na ně hrajeme.

Zvonkohra svým jemným zvukem připomíná jas, třpyt a lehkost, zvýrazní melodii písně, ale je vhodná i pro doprovody. Středně silná dynamika umožňuje hrát i kratší notové hodnoty. *Metalofon* vyniká velmi dlouhým dozvukem a silnější dynamikou, volíme jej raději pro doprovod s půlovými nebo celými notami. Jeho magický dozvuk pozitivně ovlivňuje psychiku, vyvolává pocit sounáležitosti, rodinné pohody, tepla, ale i okouzlení. *Xylofon* má ze všech melodických nástrojů nejkratší a nejslabší dozvuk, čímž umožňuje hru krátkých a rytmicky svižných hodnot, např. osminových not.

Při melodických doprovodech na tyto nástroje vycházíme z harmonie písně, akordů a střídáme základní harmonické funkce, toniku, dominantu, příp. subdominantu.²⁸

V orffovské literatuře se mluví také o klasických nástrojích, kterých lze v doprovodech využívat. Máme tím na mysli *zobcovou flétnu*, příjemně znějící a velmi snadno ovladatelnou, vhodnou pro improvizování melodie. *Housle, viola, kontrabas a violoncello* jsou nástroji po technické stránce značně náročnými, proto jich v elementárním muzicírování nelze příliš využít. Velké oblibě se těší *kytara*. Ačkoli se o ní u Orffa nikde nedočteme, v české adaptaci se s ní v celé řadě skladeb počítá pro její jemný zvuk a snadnou dostupnost.²⁹

²⁸ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk, Alena TICHÁ a Věra BUREŠOVÁ. *Písničky a jejich dramtizace*. Praha: Portál, 2000. Nápady – hry – tvořivost. ISBN 80-717-8477-x. Str. 23

²⁹ POŠ, Vladimír a Václav HOLZKNECHT, ed. *Člověk potřebuje hudbu: kapitoly o hudební výchově*. Praha: Panton, 1969. Cesty k hudbě. Str. 216-219

3 Česká Orffova škola

3.1 O autorech

Ilja Hurník, narozen roku 1922 v Porubě, syn učitelů Josefa a Miloslavy Hurníkových, byl vynikající český skladatel, pianista, spisovatel a pedagog. Již jako pětiletý chlapec vymyslel první báseň, v šesti letech začal hrát na klavír a složil svou vlastní píseň v tónině d moll. Jeho básně i skladby byly zpočátku tragického či morálního charakteru, později se však jeho svět „prosvěttil“. Jeho talent byl objeven rodinným příslušníkem a pražským houslistou dr. Josefem Mickou, který si Iljovy písně zapisoval a umožnil mu vydat první tištěnou sbírku Ilji Hurníka, tehdy devítiletého chlapce. Při studiích na ostravském gymnáziu získal úspěch v několika hudebních i literárních soutěžích. Byl přijat na Masarykův ústav hudby v Ostravě do kompoziční a klavírní třídy.

Kvůli nastupujícímu nacismu byla celá rodina nucena přestěhovat se ze slezských Sudet k příbuzným do Prahy. Brzy se stal žákem prof. Viléma Kurze, který Hurníka učil všemu od úplného začátku, tam pochopil, že i spojení několika tónů je tvorba. Mladý Ilja vystupoval jako pianista, oblíbil si skladatele Janáčka a Debussyho. Ve dvaceti letech koncertoval ve vyprodaném sále a stal se „pražskou senzací“. Po válce znovu vstoupil do Mistrovské školy pražské konzervatoře, pak u prof. Ilony Štěpánové absolvoval také Akademii múzických umění.³⁰ Vystupoval zejména spolu s Pavlem Štěpánem, pak se svou ženou Janou v klavírním duu. Získal titul Dr. Sc. honoris causa (čestný doktorát) na Ostravské univerzitě.

Jeho *Čtyřruční hra*, obsahující techniku, estetiku a psychologii tohoto oboru, speciální cvičení a etudy, je prvním dílem toho druhu vůbec. Nápady do svých skladeb čerpal z lidové slezské intonace, později také z antických a biblických námětů. Jako spisovatel proslul svými knihami povídek *Trubači z Jericha*, *Kapitolské husy* a psychologickými příběhy ze světa hudby. Na své dětství vzpomíná v knize *Dětství ve Slezsku*. Jako dramatik se prosadil také v rozhlasových hrách. Vrcholem kompoziční tvorby jsou jeho opery na vlastní libreto, kde spojil svou invenci hudební s literární, *Symfonie in C*, oratorium *Noé* a kantáty *Esop* a *Maryka*

³⁰ BARTOŇ, Hanuš, MALINA, Jaroslav, ed. Ilja Hurník. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 1995. Osobnosti (Nadace Universitas Masarykiana). ISBN 80-85834-03-0. Str. 10-14

na slezské lidové texty. Jeho práce všech oborů se vyznačují vytříbenou formou, sdělností, šarmem, laskavostí, hřejivostí, jemným humorem, životním kladem.³¹

Zemřel 7. září 2013 ve věku 90 let. Jeho syn Lukáš Hurník (nar. 1967) je skladatelem, hudebním publicistou a dirigentem.

Petr Eben, narozen 22. ledna 1929 v Žamberku, byl český skladatel duchovní, moderní a soudobé vážné hudby. Jeho nadání se projevilo již v deseti letech, kdy se stal varhaníkem v Českém Krumlově. Až po vyloučení z gymnázia během druhé světové války se Petr Eben a jeho bratr dozvěděli, že jejich otec pochází z židovské rodiny. Na konci druhé světové války byl s celou rodinou deportován do koncentračního tábora Buchenwald v Německu. Tam byl s ostatními vězni vehnán do místnosti připomínající plynovou komoru netuše, zda z kohoutků začne proudit voda, nebo plyn. Jako jeden z mála měl štěstí, že válku přežil. Dokončil studia na gymnáziu, vystudoval klavírní hru u F. Raucha a skladbu u P. Bořkovce na Akademii múzických umění v Praze. Třicet pět let působil jako lektor na Katedře hudební vědy Univerzity Karlovy v Praze, v roce 1990 se stal docentem, později profesorem na AMU.³²

Jeho skladatelská produkce obsahuje přes 200 vokálních, varhanních, orchestrálních skladeb, komorních i písňových cyklů, kantát i jednu operu, balet a také písně pro děti. Upínal se na hudbu duchovní, v níž zhudebňoval biblické předlohy a tvořil vokálně instrumentální díla z liturgických textů. Mezi jeho nejznámější skladby patří *Pražské Te Deum*, *Nedělní hudba*, *Píseň Rúth*, opera *Jeremias* podle dramatu Stefana Zweiga, varhanní cykly *Laudes* a *Job*. Je také autorem často používaného *Ordinaria* (Kancionál 504).³³

Na jeho počest byla v Německu uspořádána varhanní soutěž a festival *Petr Eben Fest*. Sám byl držitelem státního vyznamenání, Řádu sv. Cyrila a Metoděje České biskupské konference a také nositelem francouzského titulu Rytíř umění a písemnictví. Od roku 1989 byl čestným předsedou Společnosti pro duchovní hudbu.

Jeho skladby jsou prodchnuty hlubokým křesťanským cítěním a jsou umělecky a filozoficky přesvědčivým poselstvím. Sám k tomu řekl: „*Byl bych šťastný, kdyby mé skladby*

³¹ Ilja Hurník. *Ilja Hurník, Lukáš Hurník* [online]. [cit. 2017-10-30]. Dostupné z: www.hurnik.cz/otec.html

³² Odešel skladatel Petr Eben. *Katolický týdeník* [online]. 2007 [cit. 2017-10-30]. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/clanky/odesel-skladatel-petr-eben.html>

³³ Petr Eben. *Wikipedia* [online]. 2017 [cit. 2017-10-30]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Eben

mohly alespoň nepatrně přispět ke spiritualizaci světa, který se dnes příliš utápí v hmotnosti a ztrácí vlastní cíl života.“

Důležitým zázemím pro tvorbu mu byla rodina: manželka Šárka (sestra skladatele Ilji Hurníka) a jejich tři děti Kryštof, Marek a David Ebenovi. Synové pokračují v rodinné tradici, a kromě svých vlastních profesí společně vystupují s hudební skupinou Bratři Ebenové.³⁴

Zemřel 24. října 2007 ve věku 78 let.

3. 2 Charakteristika České Orffovy školy

Adaptace Orffova Schulwerku, vydaná pod názvem Česká Orffova škola, je již 13. vydáním tohoto pedagogického díla v německém jazyce a je uspořádána do pěti svazků. Má své specifické rysy, kterými se liší od Orffova originálu, tím nejpodstatnějším je patrná inspirace českou hudbou. Autorům **Iljovi Hurníkovi** a **Petru Ebenovi** se podařilo vytvořit několik desítek skladeb, v nichž jsou respektovány orffovské principy a zároveň vyvěrají z textů a rytmů českých a moravských lidových písní a říkadel. Tím navazuje na českou hudební tradici v širším slova smyslu.³⁵

Protože při výuce v duchu Orffovy školy má být hudba spíše vymyšlena a improvizována než pracně studována z not, je třeba ve skladbách a notových záznamech spatřovat pouze prototypy či modely pro vlastní tvořivou práci učitele i dětí.³⁶

Jak docílit toho, aby děti mohly se zaujetím pěstovat uměleckou činnost? Estetické vnímání a estetická tvořivost jsou pro děti něčím přirozeným. Dítě žije v estetické oblasti, když si hraje, když rozmanitě uplatňuje svou fantazii, když naslouchá pohádkám. V umělecké výchově je třeba navázat na tyto dětské zážitky, aby se z hry stalo umělecké úsilí, aniž by se vytratilo hluboké zaujetí, nadšení, vynalézavost a okouzlení.³⁷

Doprovod drobných hudebních skladeb spočívá na dvou základních principech, **ostinátní figuře** a **bordunovém basu**. *Ostinátní figura* je rytmická figura, která se v průběhu celé skladby beze změny opakuje. Každý nástroj hraje svou vlastní ostinátní (rytmickou) figuru,

³⁴ Odešel skladatel Petr Eben. *Katolický týdeník* [online]. 2007 [cit. 2017-10-30]. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/clanky/odesel-skladatel-petr-eben.html>

³⁵ HURNÍK, Ilja a Petr EBEN. *Česká Orffova škola: Začátky*. Praha: Supraphon, 1969. Str. 7

³⁶ POŠ, Vladimír a Václav HOLZKNECHT, ed. *Člověk potřebuje hudbu: kapitoly o hudební výchově*. Praha: Panton, 1969. Cesty k hudbě. Str. 221

³⁷ HURNÍK, Ilja a Petr EBEN. *Česká Orffova škola: Začátky*. Praha: Supraphon, 1969. Str. 11

takže se navzájem překrývají a tvoří rytmicko-harmonický a zvukově pestrý nástrojový doprovod melodie. *Bordunový bas* (neboli *dudácká kvinta*) je složen z prvního a pátého tónu stupnice (toniky a dominanty) a může být různě stylizován.³⁸

3. 2. 1 Práce s říkadly³⁹

Říkadlo je východiskem pro práci s rytmem. Čím bude větší zaujetí při přednesu, tím lépe budou děti rytmus vnímat. Následující doprovod v melodizovaném říkadle zdůrazňuje **těžkou dobu**.

Mikuláš

doprovod M.Pometlová

Mik, Mi ku, Mik, Mi ku, Mi - ku - láš při - šel s čer tem na ko - láč.

Bubínek

Mik, Mi - ku, Mik, Mi - ku, Mi - ku - láš při - ne - sl nám zi - mní čas.

Bub.

Říkadla lze podbarvit také **hrou na tělo**, např. tleskáním dlaněmi o sebe, pleskáním dlaněmi do stehen, luskáním či dupáním. V doprovodu je využita **metrická pulzace**, kdy se zdůrazňuje každá doba v taktu.

³⁸ POŠ, Vladimír a Václav HOLZKNECHT, ed. *Člověk potřebuje hudbu: kapitoly o hudební výchově*. Praha: Panton, 1969. Cesty k hudbě. Str. 223

³⁹ Říkadla použita z: HURNÍK, Ilja a Petr EBEN. *Česká Orffova škola: Začátky*. Praha: Supraphon, 1969. Str. 44.

Zima

doprovod M. Pometlová

lidové

Musical score for 'Zima' in 2/4 time. The first system shows the melody and a rhythmic accompaniment of clapping or stomping. The lyrics are: Zi - ma by - la, blá - to by - lo, ci - ká - ně se na - ro - di - lo. The second system starts at measure 9 and includes lyrics: Zi - ma je, blá - to je, ci - ká - ně už tan - cu - je.

Kromě instrumentálních doprovodů a hry na tělo se v České Orffově škole využívá **mluveného doprovodu**. Z textu jsou vybrána některá rytmicky výrazná slova nebo skupiny slov, která slouží k **ostinátní figuře**.

Fanfrnoch

doprovod M. Pometlová

lidové

Musical score for 'Fanfrnoch' in 2/4 time. The score is divided into three systems. The first system has lyrics: Fan - fr, fan - fr, fan - fr - noch, na - stá - vá nám no - vý rok. The second system has lyrics: Fan - fr, fan - fr - noch, no - vý, no - vý rok. The third system starts at measure 5 and has lyrics: no - vý rok nám na - stá - vá, ko - le - da se nan - da - vá.

Práci s říkadly je vhodné doplňovat **dechovými cvičeními**, při nichž se kontroluje správné dýchání přes bránici. Rozvoj hlubokého dechu podpoříme zábavnou formou, např. hrou na lokomotivu („syčením a fičením“).

3. 2. 2 Rozvoj pěveckých dovedností

Osvojenému říkadlu je možné jednoduchým způsobem dát podobu písničky **melodizováním** na dvou tónech, např. g – e. Je to způsob dětem blízký, některé děti si tak samy upravují říkadla i rozpočítadla. Uvedená metoda nám ukáže ty děti, které už dovedou zpívat, ale také ty, jenž zatím nedovedou s hlasem zacházet a „bručí“. Tato cvičení pomáhají k získání zpěvného hlasu, proto je doporučeno je často zařazovat při práci v mateřské škole.

Šel dě - de - ček do ko - peč - ka, mu - zi - ka mu hrá - la,
no - hy se mu tře - po - ta - ly, ba - bič - ka se smá - la.

Po nalezení hlasu schopného zpěvu se zkouší **zpívaný dialog**, v němž učitel zazpívá otázku a dítě zazpívá odpověď na stejnou melodii.

Jak se jme - nu - ješ?
Jme - nu - ji se A - nič - ka.

Jakmile se melodický repertoár rozšíří na tři a více tónů, je možné opatrně otevírat i **hlasový rozsah**. Vyšší tóny získáme napodobováním hlasů zvířat, např. ptáků, nebo houkáním vlaku.

3. 2. 3 Rytmická cvičení

Rytmus stojí na počátku všeho. Již od narození děti milují rytmický zvuk nebo pohyb: konejšivé kolébání v náručí matky nebo v kočárku, koupání na houpačce, naslouchání a učení se prvním rytmickým říkadlům je pro ně přirozený.⁴⁰ Jeho přítomnost je možno nalézt v chůzi, tlukotu srdce, tepně, v mluvené řeči, ve slovech, větách, verších a samozřejmě i v hudbě. Jak

⁴⁰ HALASOVÁ, Jitka a Anna VELANOVÁ. *Breviář k hudební výchově*. Brno: Učebnice a knihy Jitka Spiesová, 1995. Str. 19

bylo zmíněno, zdrojem rytmu je i samo slovo, proto vytvoříme řadu jednoslabičných, dvojslabičných a vícetřísylabických slov. Úkolem dětí je pak slova roztrždit podle rytmu.⁴¹

Existují i složitější a rytmicky zajímavější doprovody, které však vyžadují průpravná cvičení a mnoho zkušeností. Je tím myšleno zdůrazňování **lehkých a těžkých dob**. Aby děti udržely při hře správné tempo, dávají se paličky, dřívka či ruce od sebe.

Stromečku, vstávej

doprovod M.Pometlová

lidové

Stro - meč - ku, vstá - vej, o - vo - ce dá - vej,

u - mej se, u - stroj se, je Ště - drý den.

3. 2. 4 Improvizační cvičení

Dítě, které je hudebně tvořivé a schopné improvizace, je možno identifikovat podle častého halekání a zpívání, i na veřejnosti. Aby se jeho zárodečné předpoklady správně rozvíjely, je třeba zavádět již v mateřské škole improvizální cvičení. Taková cvičení obsahují prvek, jenž probouzí v dětech zaujetí, temperament a elán.⁴²

Mezi improvizální cvičení se řadí **hra na ozvěnu**, spočívající v předávání a opakování rytmických motivů. Učitel vytleskává (nebo pleská, dupe, luská) a celá skupina dětí nebo jednotlivci po něm opakuje. Když už děti ovládají rytmickou ozvěnu hrou na tělo, nahrazuje se hrou instrumentální, nejdříve na rytmické nástroje, později i na melodické nástroje na dvou až třech tónech.

⁴¹ Viz příloha

⁴² HURNÍK, Ilja a Petr EBEN. *Česká Orffova škola: Začátky*. Praha: Supraphon, 1969. Str. 15

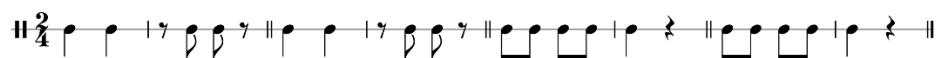
M.Pometlová

Učitel

Dítě

Učitel

Dítě

Konkrétní ukázky skladeb s instrumentálními doprovody melodických nástrojů jsou k nalezení v druhém dílu České Orffovy školy – *Pentatonika*. Pojem označuje pětitónovou stupnici bez půltónů, např. ze stupnice C dur se vynechá čtvrtý a sedmý stupeň, čímž získáme pentatoniku c-d-e-g-a).⁴³

V případě, že děti projdou všemi cvičeními a osvojí si hru na rytmické či melodické nástroje, nabízí se využití **rondových her**, které svým střídáním tématu (písni, úryvků v daném rytmu) představují nejobtížnější způsob improvizace. Ať už se jedná o rytmické nebo melodické rondo, oba typy spočívají ve střídání tzv. kupletů (části B, C) a tématu (část A). Nejmenší možná rondová forma má schéma A-B-A-C-A.⁴⁴

Melodické rondo

autor M. Pometlová

3. 2. 5 Hudebně pohybová cvičení

Česká Orffova škola poskytuje kromě metodických postupů pro rytmus, zpěv, hru na rytmické a melodické nástroje také podněty k hudebně pohybovým cvičením. Podrobněji se

⁴³ HURNÍK, Ilja a Petr EBEN. *Česká Orffova škola: Pentatonika*. Praha: Supraphon, 1969. Str. 4

⁴⁴ HOLZKNECHT, Václav, Vladimír POŠ a Miroslav NEDBAL. *Kniha o hudbě: Malá moderní encyklopedie*. Praha: Orbis, 1962. Str. 164

věnuje přípravě k jednotlivým cvikům a hrám za přítomnosti hudebního doprovodu. Zaměřuje se na koordinaci a změnu pohybu při zaznění hudebního signálu, na vnímání melodie a výšky tónů, na pohybové vyjádření rytmu, tempa a dynamiky (např. výskoky, podupy, chůze, běh, poskočné a přísunné kroky, cval). Aby cvičení proběhla správně, je podporováno správné držení těla při všech činnostech a vhodný pohyb paží při hře na nástroje. Nabízí také přehled pohybových a tanečních lidových her vhodných i pro děti předškolního věku (Zlatá brána, Halí, belí, Cibulěnka, aj.).

Tematika lidových písní a pohádek s bohatými instrumentálními doprovody, jak na melodické a rytmické bicí, tak i s melodickou podporou dechových či strunných nástrojů, je zpracována ve třetím svazku České Orffovy školy s názvem Dur – moll. Je určena především hudebním pedagogům, kteří rádi experimentují, i těm, jenž upřednostňují pevnou půdu pod nohama. Předložený materiál vyžaduje teoretické znalosti z oblasti pentatoniky podložené praktickými zkušenostmi. V tom případě je možno pustit se do vlastní improvizace s daným materiálem. Autoři zhudebnili také tři lidové pohádky, O Budulínkovi, O malém spáči a O veliké řepě. Závěr svazku tvoří instrumentální skladby pro více melodických a doprovodných nástrojů a také zajímavé zpracování vánočních koled.⁴⁵

⁴⁵ HURNÍK, Ilja a Petr EBEN. *Česká Orffova škola: Dur- moll*. Praha: Supraphon, 1972.

4 Návrhy k činnostem pro děti předškolního věku s využitím metod České Orffovy školy

4. 1 Tematický blok „Zimní čas“

4. 1. 1 Mikuláš ztratil plášť

Název činnosti: **Čertík Bertíček**

Typ inteligence: *verbální, hudební*

Cíl činnosti: uvolnění mluvidel, správná artikulace hlásek, dodržení rytmu

Pomůcky: žádné

Organizace: Děti se učí básničku s rytmizováním slov tleskáním, na závěr „zabrblají“.
*Já jsem čertík Bertíček,
dlouhý je můj jazýček.
Koukej, co já udělám,
takhle hezky zabrblám: ble ble ble..*

Zadání pro děti: Znáte děti básničku o čertíkovi Bertíčkovvi s neposedným jazýčkem? Zkuste si ji říkat se mnou a tleskat do rytmu. Na konci básničky si ukážeme, co takový čertovský jazýček umí.

Název činnosti: **Mik, Miku, Mikuláš**

Typ inteligence: *hudební*

Cíl činnosti: vnímání rytmu – těžké doby, manipulace s hudebním nástrojem

Pomůcky: bubínek (příp. jiný nástroj)

Organizace: Děti zpívají píseň Mikuláš a jednotlivci hrají těžké doby na hudební nástroj.⁴⁶

Název činnosti: **Kouzelný Mikulášův pytlík⁴⁷**

Typ inteligence: *intrapersonální*

Cíl činnosti: hmatové poznávání a vnímání tvaru

Pomůcky: drobné nástroje Orffova instrumentáře (např. triangel, chřestítka, dřívka, dřevěný blok, drhlo, rolničky)

Organizace: Učitelka připraví látkový pytlík, do kterého ukryje hudební nástroje. Děti mají za úkol hmatem (případně sluchem) poznávat, jaké nástroje jsou ukryty v pytlíku. Pak učitelka obsah pytlíku vysype a děti si všechny nástroje prohlédnou. Možnou variantou hry je vrácení všech věcí zpět do pytlíku a vybírání jen určených nástrojů.

⁴⁶ Notový zápis k písni s doprovodem v kapitole 3. 2. 1

⁴⁷ KONVALINOVÁ, Kateřina. *Jaro, léto, podzim, zima, ve školce je pořád prima*. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0620-0. Str. 70, 71

Zadání pro děti: Děti, představte si, že nám tu Mikuláš nechal za oknem pytlík s dárečky. Zkusíme nejdřív po hmatu poznat, co nám do něj schoval?

Název činnosti: **Strážný anděl⁴⁸**

Typ inteligence: *interpersonální*

Cíl činnosti: nebát se důvěřovat

Pomůcky: židle, šátek na zavázání očí

Organizace: Děti s učitelkou rozestaví po třídě židle tak, aby se mezi nimi dalo procházet. Děti utvoří dvojice, jedno z dětí má zavázané oči a to druhé ho provádí mezi židlemi. Pak se vystřídají.

Zadání pro děti: Víte, děti, kdo je to strážný anděl? Co má za úkol? My si na takové anděly zahrajeme. Připravíme židličky, které rozmístíme všude po třídě. Pak utvoříte dvojice, jednomu kamarádovi zavážeme oči a ten druhý mu bude dělat strážného anděla. Povede ho z jedné strany místnosti ke druhé tak, aby se mu nic nestalo.

Název činnosti: **Kolik přijde čertů⁴⁹**

Typ inteligence: *logicko-matematická, tělesně kinestetická*

Cíl činnosti: počítání od 1 do 6, orientovaná chůze

Pomůcky: bubínek

Organizace: Učitelka přednáší říkadlo o čertech, při zaznění určitého „počtu“ a zvukového signálu na bubínek děti utvoří skupinku obsahující právě tento počet.

Zadání pro děti: *Čerti umí strašit děti, chodí sami nebo v pěti?
Jestli chodí jenom sám, tak ho hravě spočítám.
To je pěkná hra, čertíci jsou dva.*

⁴⁸ SLOUPOVÁ, Miroslava. *Rok s krtkem: [náměty pro práci s předškolními dětmi]*. Vyd. 2. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0650-7. Str. 99

⁴⁹ HOROVÁ, Ladislava. *Těšíme se do školky*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0506-7. Str. 125

Ted' jsou čerti tři, slyším jejich křik.

Vidím čerty čtyři, do školky už míří.

Ted' je čertů pět, spočítám je hned.

Ted' je čertů šest, nesmíme to splést.

Název činnosti: **Tanec čertů**

Typ inteligence: *tělesně kinestetická, hudební*

Cíl činnosti: rozvoj hrubé motoriky – běhu, obratnosti, postřehu, improvizace s nástroji

Pomůcky: proužky červeného krepového papíru, nástroje Orffova instrumentáře

Organizace: Každé dítě dostane papírový ocásek. Skupinka dětí hraje na vybrané nástroje, které se hodí do pekla, ostatní čerti tančí podle hudby. Mezitím se snaží ostatním čertům tanečnickům pobrat jejich ocásky a současně si uhlídat ten svůj.

Zadání pro děti: Jak to asi vypadá v pekle, když jdou čerti k muzice? Vyzkoušíme si to. Čerti tančí a skotačí podle hudby a snaží se ostatní čerty zatahat za ocásek, někomu si podaří je i vzít. K tomu nám bude hrát čertovská kapela. Ale děti, na jaké nástroje bude pekelná kapela hrát? Pojd'me je společně vybrat.

Název činnosti: **Anděl, Mikuláš, čert**

Typ inteligence: *přírodní*

Cíl činnosti: rozvoj fantazie, představivosti, tvořivosti

Pomůcky: přírodniny, které nasbíráme při pobytu venku (kamínky, klacíky, kaštany, větvičku s jehličím, spadlý list)

Organizace: Děti si při pobytu venku nasbírají různé přírodniny, ze kterých pak postaví anděly, Mikuláše nebo čerty.

Název činnosti: **Jak malují andělé a jak zase čerti?**⁵⁰

Typ inteligence: *prostorová*

Cíl činnosti: rozvoj grafomotoriky, fantazie, tvořivosti

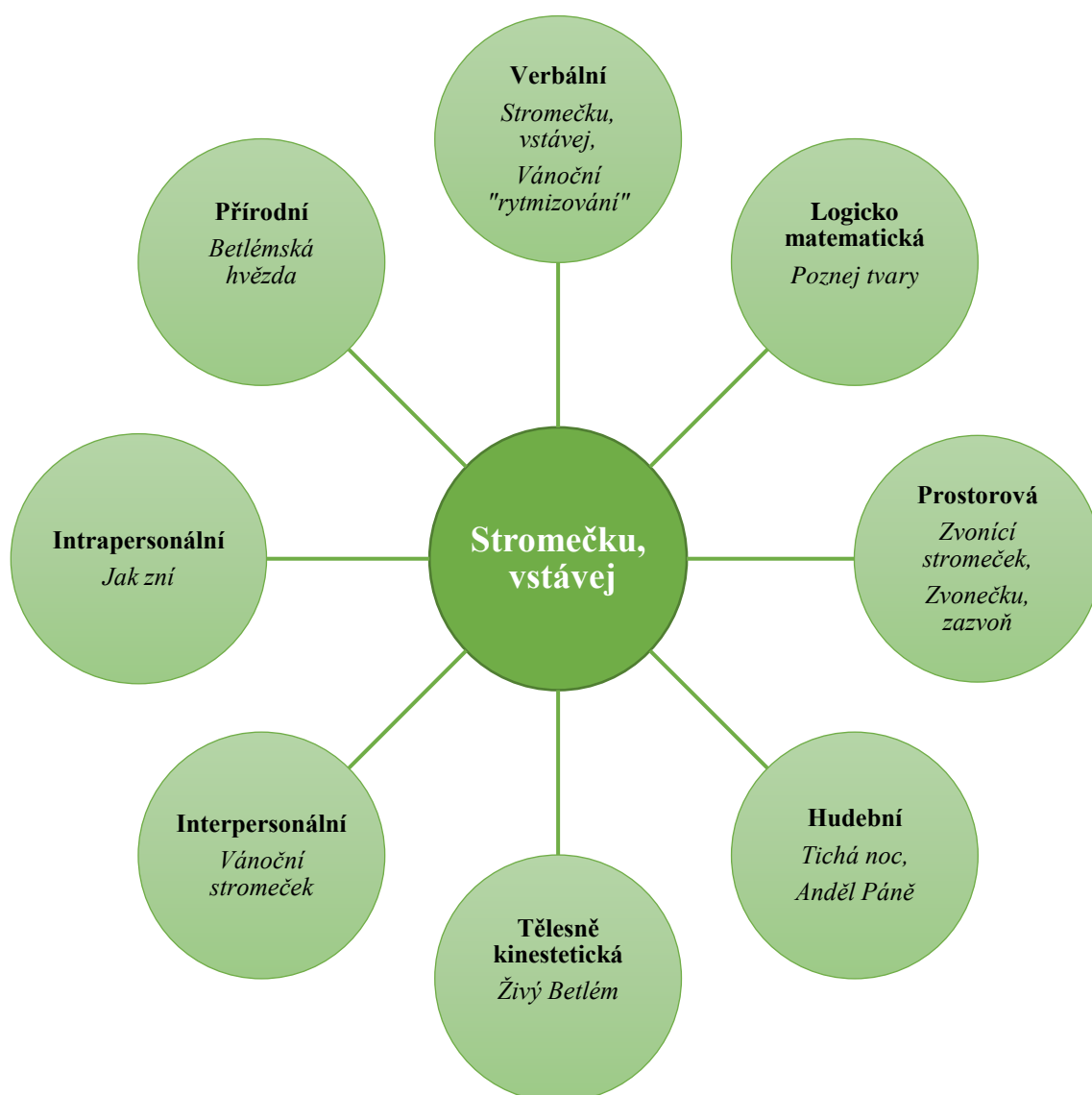
Pomůcky: papír A3, měkké voskovky, triangel, zvoneček, rolničky

Organizace: Učitelka děti motivuje a dává jim pokyny, jak a co kreslit. Střídání pokynů může učitelka podbarvit zvukovým signálem, na triangel, zvoneček, rolničky. Na závěr si s dětmi povídáme, jak se u kreslení cítily, co se jim kreslilo příjemně, co méně, jaká postava jim byla bližší.

Zadání pro děti: Vyzkoušíme si, děti, zdali se dá „čertovsky“ nebo „andělsky“ i kreslit. Budeme kreslit na velký papír barevnými voskovkami. Zkuste nakreslit např. čertovy zuby, čertovský chlupatý ocas, nejdelší andělský vlas, andělskou zlatou kudrlinku, jak se čerti perou, letící andělské pířko, tanec andělů, cinkání zvonečků, řinčení řetězů, let anděla, nebeské ticho atd.

⁵⁰ KIRCHNEROVÁ, Veronika a Radka RUBEŠOVÁ. *Výchova prožitkem: tvořivé hry a činnosti pro mateřské školy*. Ilustroval Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0505-0. Str. 56, 57

4. 1. 2 *Stromečku, vstávej*

Název činnosti: **Stromečku, vstávej**⁵¹

Typ inteligence: *verbální, hudební*

Cíl činnosti: vnímání rytmu, manipulace s hudebním nástrojem

Pomůcky: trianql, dřívka

Organizace: Lidové říkadlo děti doprovází hrou na nástroje, s nimiž se učí rozeznávat těžkou a lehkou dobu.

⁵¹ Notový zápis k říkadlu s doprovodem v kapitole 3. 2. 3

Název činnosti: **Vánoční „rytmizování“**

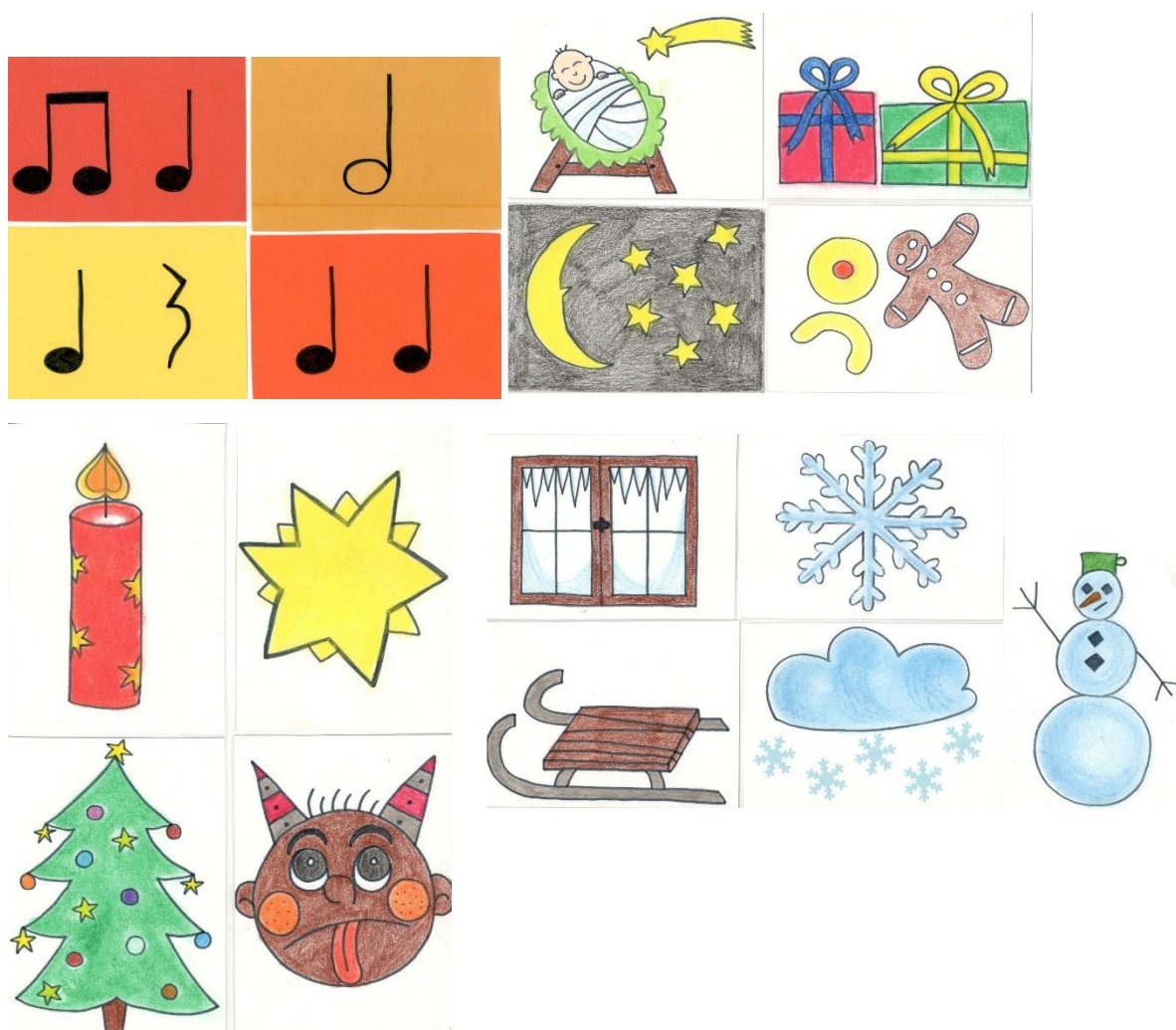
Typ inteligence: *verbální, hudební*

Cíl činnosti: jednoslovné pojmenování obrázku, určení rytmu slova, vytleskání

Pomůcky: obrázky s vánočními motivy

Organizace: Děti si rozloží obrázky s vánočními motivy a slovně pojmenují, co na nich vidí. Vytleskají rytmus slova a obrázek přiřadí ke vhodné kartičce se zaznamenaným rytmem. Následně mohou přidávat ke slovům různé přívlastky, např. černá noc, vánoční stromček, hořící svíčka, a určit jejich rytmus.

Obrázky k činnosti:

Název činnosti: **Tichá noc**⁵²

Typ inteligence: *hudební*

Cíl činnosti: vnímání těžké a lehké doby, udržení rytmu, manipulace s nástrojem

Pomůcky: triangel, rolničky

Organizace: Děti se naučí nejdříve zpívat koledu Tichá noc (hudba Fr. Gruber). Poté ji zkusí doprovodit na triangel a rolničky, ostatní děti zpívají. Píseň doplňuje učitelka hrou na klavír.

Tichá noc

instrum. doprovod: M. Pometlová

The musical score is written in G major (one sharp) and 6/8 time. It consists of three systems of music. Each system includes a vocal line with lyrics, a Triangel line with whole notes, and a Rolničky line with eighth notes. Chord symbols (A, E, D) are placed above the vocal line to indicate accompaniment.

System 1: Chords: A, E, A. Lyrics: Ti—chá noc, pře-sva-tá noc, v spán-ku—svém dý - chá—zem,

System 2: Chords: D, A, D, A. Lyrics: pŭl - noc od - bi - la, mě - sto šlo spát, zdřím - li dá-vno i pa - stý-ří stád,

System 3: Chords: E, A, E, A. Lyrics: jen Bo - ži lá - ska ta bdí— jen Bo - ži lá - ska ta bdí.

⁵² JÁNSKÝ, Petr. *Já, písnička: Zpěvník pro žáky základních škol*. Cheb: MUSIC CHEB, 1999. ISBN 80-85925-02-8. Str. 171

Název činnosti: **Živý Betlém**⁵³

Typ inteligence: *tělesně kinestetická*

Cíl činnosti: koordinace pohybu

Pomůcky: trianl nebo zvoneček

Organizace: Děti se volně pohybují v prostoru třídy a při cinknutí na trianl či zvoneček se všechny promění, např. ve spícího Ježíška, krávu, oslíka, letícího anděla, Marii na oslovi (ve dvojicích), pastýře v údivu atd.

Zadání pro děti: Víte děti, kdo všechno byl v Betlémě, když se Ježíšek narodil? Zkusíme si na to zahrát. Budeme chodit/běhat po světě krajinou a když uslyšíme hezký neobvyklý zvuk, proměníme se v nějakou osobu nebo zvířátko, které bylo také v Betlémě.

Název činnosti: **Zvonící stromeček**⁵⁴

Typ inteligence: *prostorová, hudební*

Cíl činnosti: vnímání vzestupné a sestupné melodie, rozvoj sociálních dovedností

Pomůcky: velký arch papíru, temperové barvy, zvonečky z papíru, zvonkohra

Organizace: Děti ve skupině nakreslí na velký papír vánoční stromek se čtyřmi větvemi a špičkou, na větve nalepí zvonečky. Učitelka nebo dítě hraje pomalu na zvonkohru tóny *c* až *g* (a opačně), děti ukazují na zvonky, jak melodie stoupá, či klesá.

Název činnosti: **Betlémská hvězda**⁵⁵

Typ inteligence: *přírodní*

Cíl činnosti: rozvoj jemné motoriky a tvořivosti

⁵³ KIRCHNEROVÁ, Veronika a Radka RUBEŠOVÁ. *Výchova prožitkem: tvořivé hry a činnosti pro mateřské školy*. Ilustroval Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0505-0. Str. 62

⁵⁴ HURDOVÁ, Eva, Marie TETOUROVÁ a Pavel JURKOVIČ. *Hrajeme si ve školce*. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0507-4. Str. 57

⁵⁵ *Předškolákův rok – do školy jenom krok: básničky, cvičení, tvoření a pracovní listy pro mateřské školky*. Ilustroval Petra HAUPTOVÁ. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3279-1. Str. 47

Pomůcky: šablona komety, tvrdý papír, nůžky, těstoviny, luštěniny, lepidlo, štětec, zlatá barva ve spreji

Organizace: Na tvrdý papír si děti předkreslí kometu a vystříhnou ji. Štětcem postupně nanášejí na kometu lepidlo, do kterého střídavě podle fantazie skládají těstoviny a luštěniny. Po zaschnutí lepidla učitelka kometu přestříká zlatou barvou.

Název činnosti: **Zvonečku, zazvoň**

Typ inteligence: *prostorová*

Cíl činnosti: sluchové vnímání zvuku, orientace v prostoru

Pomůcky: zvoneček nebo rolnička

Organizace: Děti sedí v kroužku na zemi, ruce mají zády. Jedno dítě jde za dveře, druhé drží za zády rolničku nebo zvoneček. Hadač se vrátí a řekne: „Zvonečku, zazvoň“. Dítě zazvoní a hadač má podle sluchu poznat, kdo zvonil. Děti se postupně střídají ve hře.

Název činnosti: **Jak zní⁵⁶**

Typ inteligence: *intrapersonální*

Cíl činnosti: porozumění barvě zvuku, manipulace s hudebními nástroji

Pomůcky: nástroje Orffova instrumentáře

Organizace: Děti rozdělíme do skupin a učitelka jim rozdělí rytmické nástroje tak, aby každá skupina měla dřevěný, kovový, bicí, chřestivý i melodický nástroj. Učitelka předřikává daná citoslovce a děti ve skupinách vybírají vhodný nástroj napodobující tato citoslovce. Hru můžeme obměnit tak, že místo citoslovcí využijeme podstatná jména, např. jak zní sluníčko – mrak, ptáček – medvěd, čarodějnice – kašpárek, slon – koníček, kapky – kladivo, šumění listů – letadlo, světlo – tma apod.

⁵⁶ KURKOVÁ, Libuše. *Dětská tvořivost v hudbě a pohybu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. Str. 42, 43

Zadání pro děti: Vyberte nástroj, který bude znít jako tato slova, a zahrajte na něj:

Dup, dup, dupy, dup	(bubínek, dřívka)
cup, cup, cupy, cup	(dřívka, činelky)
hup, hup, hupky, hup	(rolničky, činelky)
cink, cink, cililink	(triangl)
bim, bam, bim, bam, bom	(činel)
kap, kap, kapy, kap	(dřívka)
bum, bum, ratata, bum	(bubínek)

Název činnosti: **Poznej tvary**

Typ inteligence: *logicko-matematická*

Cíl činnosti: rozlišení základních geometrických tvarů, grafomotorika

Pomůcky: pracovní list (viz Příloha č. 1), pastelky

Zadání pro děti: Prohlédni si obrázky a zeleně vybarvi obdélníkové předměty, žlutě čtvercové, modře trojúhelníkové a červeně kulaté věci. Co z těchto věcí patří k Vánocům?

Název činnosti: **Anděl Páně**

Typ inteligence: *hudební, verbální*

Cíl činnosti: vnímání rytmu a slabik různé délky, hra na nástroje

Pomůcky: bongu (nebo bubínek), rolničky

Organizace: Děti se naučí recitovat báseň Anděl Páně ve správném rytmu, pak zdůrazňují rytmus slov hrou na nástroje.

Anděl Páně

instrum. doprovod: M.Pometlová

First system of musical notation. It consists of three staves: a vocal line at the top, a Bonga line in the middle, and a Rohičky line at the bottom. The vocal line contains the lyrics: "An - děl Pá - ně zlá - mal sá - ně, sva - tý Da - vid dal je spra - vit,". The Bonga and Rohičky lines provide a rhythmic accompaniment with various note values and rests.

Second system of musical notation, starting at measure 9. It consists of three staves: a vocal line, a Bo. line, and a Rol. line. The vocal line contains the lyrics: "sva - tá E - va da - la dře - va, sva - tá Tc - rc - za da - la žc - lc - za,". The Bo. and Rol. lines provide a rhythmic accompaniment.

Third system of musical notation, starting at measure 17. It consists of three staves: a vocal line, a Bo. line, and a Rol. line. The vocal line contains the lyrics: "sva - tý Ja - kub dal je o - kút, sva - tý Job na ně hop,". The Bo. and Rol. lines provide a rhythmic accompaniment.

Fourth system of musical notation, starting at measure 25. It consists of three staves: a vocal line, a Bo. line, and a Rol. line. The vocal line contains the lyrics: "sva - tý Jan vo - zil se na nich sám." and includes a triplet of eighth notes. The Bo. and Rol. lines provide a rhythmic accompaniment.

Název činnosti: **Vánoční stromeček**

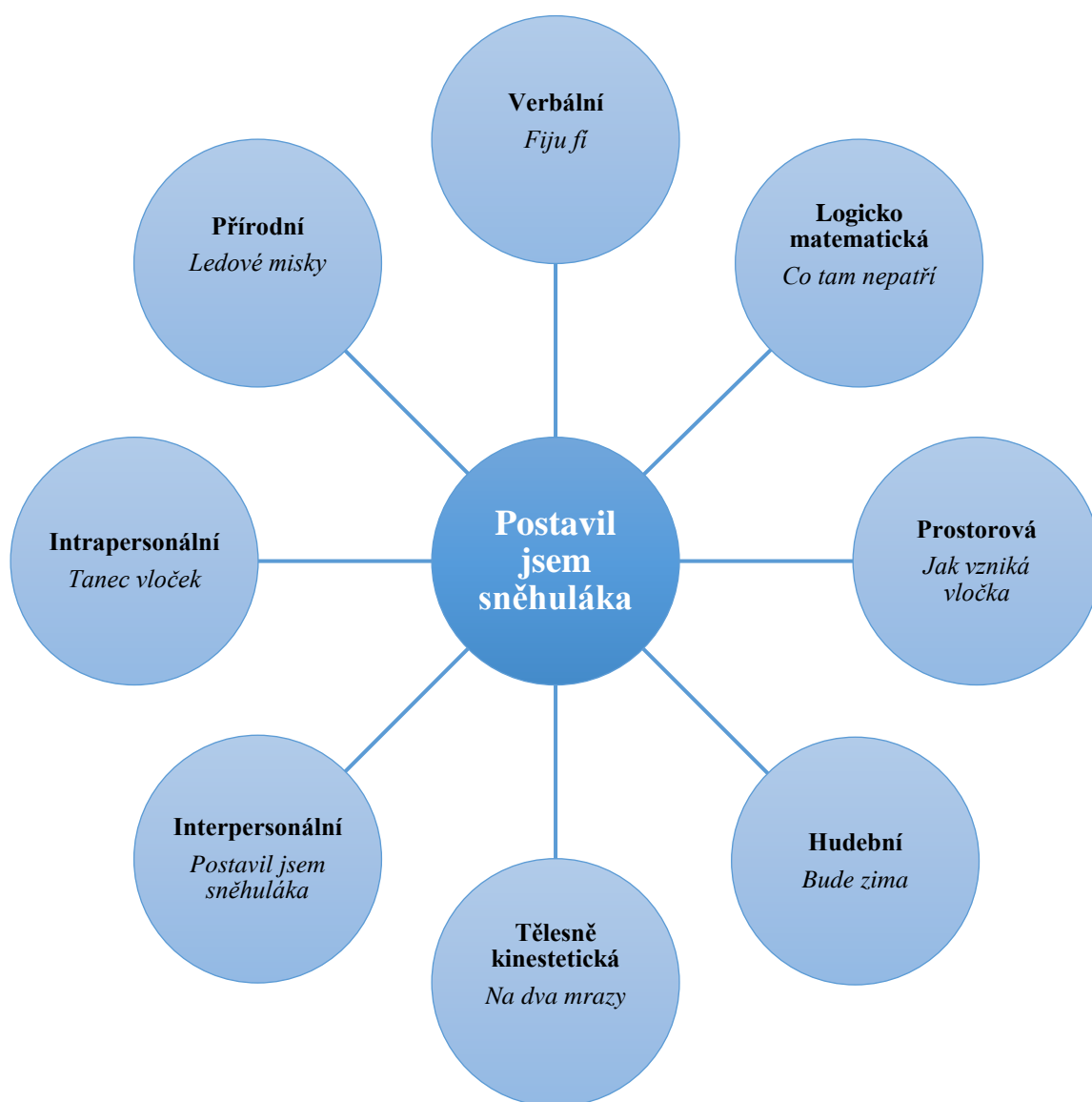
Typ inteligence: *interpersonální*

Cíl činnosti: rozvoj kooperativních dovedností, matematických představ

Pomůcky: PET víčka, Orffovy nástroje

Organizace: Učitelka dětem připraví PET víčka a hudební nástroje. Děti společně postaví jeden vánoční stromeček v zelené barvě, pak učitelka nebo dítě říká jednotlivé barvy a zahraje k tomu na nástroj. Každé dítě podle počtu úderů ozdobí stromeček stejným počtem ozdob v dané barvě.

4. 1. 3 Postavil jsem sněhuláka

Název činnosti: **Co tam nepatří**

Typ inteligence: *logicko-matematická*

Cíl činnosti: hledání předmětu, který do řady logicky nepatří, pojmenování předmětů

Pomůcky: pracovní list (viz Příloha č.2), pastelky

Zadání pro děti: Najdi, co do každé řádky nepatří, a vybarvi to. Všechny věci pojmenuj. Co z nich potřebujeme v zimě a proč?

Název činnosti: **Bude zima**⁵⁷

Typ inteligence: *hudební*

Cíl činnosti: rozvoj zpěvního hlasu, vnímání rytmu, hra na nástroje, dramatické vyjádření

Pomůcky: triangel, bubínek, dřívka

Organizace: Učitelka se s dětmi písničku naučí nejdříve zpívat, pak vytleskávat těžké doby a rytmus slov. Po rytmických cvičeních děti doprovázejí píseň na nástroje. Příběh o ptáčkově lze i dramaticky vyjádřit s kostýmy ptáčka a kulisami hrady, javora a meze.

Bude zima

instrum. doprovod: M. Pometlová

moravská

G D G Am D7

Bu - de zi - ma, bu - de mráz, kam se, ptá - čku, kam scho - váš?

Triangl

Bubínek

Hůlky

A A7 D G Em Am D7 G

Scho - vám se já pod hru - du, tam já zi - mu pře - bu - du.
Scho - vám se do ja - vo - ra, tam bu - de má ko - mo - ra.
Scho - vám se já pod me - zu, až pře - sta - ne, vy - le - zu.

Trgl.

Bub.

Hlk.

⁵⁷ Noty k písni použity z: NESVADBA, Miloš. *Malované písničky 3.: Vánoční*. Cheb: G + W spol. s r.o., 2006. Str. 24, 25

Název činnosti: **Tanec vloček**

Typ inteligence: *intrapersonální, tělesně kinestetická, hudební*

Cíl činnosti: pohybové vyjádření na motivy hudby

Pomůcky: nahrávka A. Vivaldi – Čtvero ročních období, hedvábné šátky nebo stuhy

Organizace: Učitelka pustí hudbu a každé dítě tančí jako vločka se svým šátkem či stuhou podle hudby.

Zadání pro děti: Každý z nás se teď promění ve sněhovou vločku. Všimli jste si někdy, jak taková vločka padá k zemi? Ladně tančí a hraje jí k tomu zimní hudba. Poslouchej a zkus to také.

Název činnosti: **Na dva mrazy**⁵⁸

Typ inteligence: *tělesně kinestetická*

Cíl činnosti: pohybová orientace v prostoru třídy, naučení se textu zpaměti

Pomůcky: žádné

Organizace: Děti jsou shromážděny na jedné straně třídy, proti nim stojí dvě děti představující mrazíky a říkají báseň, pak honí ostatní děti. Kdo je chycen, zmrzne.

My jsme zmrzli bratři,

hrozní, jak se patří.

Já mám nos červený, (říká jeden)

já do modra zbarvený. (říká druhý)

Kdo z vás se nás nebojí,

ten ať chvílku postojí!

Děti odpoví:

My se mrazu nebojíme,

běháme a dovádíme.

⁵⁸ SLOUPOVÁ, Miroslava. *Rok s krtekem: [náměty pro práci s předškolními dětmi]*. Vyd. 2. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0650-7. Str. 111, 112

Název činnosti: **Jak vzniká vločka**⁵⁹

Typ inteligence: *prostorová, verbální*

Cíl činnosti: rozvoj prostorové představivosti, recitování básně

Pomůcky: bílé proužky papíru (pro každé dítě min. 4 ks)

Organizace: Každé dítě dostane asi 4 proužky papíru, ze kterých skládá různými způsoby vločku. Při tom recitují básně Fiju fi, na závěr básně do papírků fouknou.

Zadání pro děti: Jak vypadá děti vločka? Má mnoho podob. Zkusme si ji různě poskládat z těchto papírků a říkat si při tom naši básničku Fiju fi. Pozor, až přiletí vítr, vločku nám rozfouká.

Název činnosti: **Postavil jsem sněhuláka**

Typ inteligence: *interpersonální, přírodní, prostorová*

Cíl činnosti: rozvoj kooperativních dovedností, práce s přírodním materiálem, rozvoj prostorové představivosti

Pomůcky: sníh (příp. plastelína)

Organizace: Děti ve skupinkách postaví společně sněhuláka na školní zahradě nebo na louce. V případě nedostatku sněhu lze využít plastelíny. Pak si prohlédnout tvorbu ostatních skupinek.

Název činnosti: **Fiju fi**⁶⁰

Typ inteligence: *verbální, intrapersonální, tělesně kinestetická, hudební*

Cíl činnosti: učení textu z paměti, vnímání rytmu, hra na nástroje, pohybová orientace

Pomůcky: nástroje Orffova instrumentáře

Organizace: Děti se naučí básně recitovat s rytmizováním na tělo. Následuje prožitková hra, kdy několik dětí hraje na nástroje v rytmu básně, ostatní děti leží na

⁵⁹ Inspirace z: KIRCHNEROVÁ, Veronika a Radka RUBEŠOVÁ. *Výchova prožitkem: tvořivé hry a činnosti pro mateřské školy*. Ilustroval Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0505-0. Str. 74, 75

⁶⁰ Inspirace z: HOROVÁ, Ladislava. *Těšíme se do školky*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0506-7. Str. 15

zádech na koberci. Po skončení básně zazní silný signál na nástroje a ležící děti se rozeběhnou po třídě, na stejný signál se vrací zpět do lehu.

Fiju fi

instrum. doprovod: M. Pometlová

The musical score is written in 2/4 time and consists of three systems. Each system includes a vocal line and three instrumental parts: Rolníčky (snare drum), Triangl (triangle), and Bubínec (bass drum). The lyrics are written below the vocal line.

System 1:

Vlo - čky le - ží ve - dle se - be, to to stu - dí, to to ze - be.

System 2 (starting at measure 9):

Až jim ví - tr za - brou - ká, vše - chny vlo - čky roz - fou - ká.

System 3 (starting at measure 17):

Fi - ju fi, fi - ju fi, vlo - čky u - le - ti.

Název činnosti: **Ledové misky**⁶¹

Typ inteligence: *přírodní*

Cíl činnosti: využití přírodních materiálů, práce s barvami, pozorování jevu

Pomůcky: plastové misky/kelímky, barvy, voda

Organizace: Děti nalijí do misek/kelímků trochu obarvené vody a dají ji ven zmrznout. V průběhu dne mohou pozorovat, jak se voda mění. Další den nebo po zmrznutí vody nalijí vrstvu jiné barvy a mohou přidat i přírodniny. Opět dají vše zmrznout za okno. Až takto všechny vrstvy zmrznou, vyndají led z misek/kelímků a pozorují barevný led.

⁶¹ KONVALINOVÁ, Kateřina. *Jaro, léto, podzim, zima, ve školce je pořád prima*. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0620-0. Str. 92

4. 2 Tematický blok „Jaro dělá pokusy“

4. 2. 1 Co to pípá na dvoře?

Název činnosti: **Pásla ovečky**⁶²

Typ inteligence: *hudební*

Cíl činnosti: vnímání rytmu, hra na melodické a rytmické nástroje

Pomůcky: zvonkohra, metalofon, činel, dřívka

⁶² Upraveno z: JURKOVIC, Pavel a Vladimír POŠ. *Lidové písně s doprovodem orffovského instrumentáře*. Praha: Česká společnost pro hudební výchovu, 1969. Str. 57-59

Organizace: Děti se naučí zpívat lidovou píseň Pásla ovečky. Postupně zkoušejí vnímat odlišný rytmus jednotlivých nástrojů dle doprovodu.

upravila M. Poměťlová

Pásla ovečky

česká

The musical score is written in 3/4 time and consists of two systems. The first system covers measures 1-4, and the second system covers measures 5-8. The vocal line is in treble clef with lyrics underneath. The accompaniment includes Zvonkohra s. (bell chime), Metalofon a. (metallophone), Činel (cymbal), and Hůlky (sticks). Chords are indicated above the vocal line.

Chords: C, G, C, G7, C, G, C

Lyrics:
Pá - sla o - ve - čky v ze - le - ném há - je - čku,
pá - sla o - ve - čky v čer - ném le - se.

Instrument parts:
Zvonkohra s.
Metalofon a.
Činel
Hůlky

G G7

9

Já na ni du - py, du - py, dup, o - na zas cu - pi, cu - pi, cup.

Zv. s.

M. a.

Čin.

Hlk.

C G C

13

Hou - fem o - ve - čky se - žeň - te se vše - cky,

Zv. s.

M. a.

Čin.

Hlk.

G7 C

17

hou - fem o - ve - čky se - žeň - te se.

Zv. s.

M. a.

Čin.

Hlk.

Název činnosti: **Štafetový zpěv**⁶³

Typ inteligence: *interpersonální, hudební*

Cíl činnosti: rozvoj spolupráce, vnímání rytmu, podpora artikulace a soustředění

Pomůcky: žádné

Organizace: Děti sedí v kruhu, pleskáním do podlahy udržují rytmus. Jako štafetu si po kruhu předávají lidovou písničku, např. *Kočka leze dírou, Skákal pes* apod. Každý zazpívá jeden verš a předává „slovo“ dalšímu kamarádovi.

Zadání pro děti: Znáte děti nějakou písničku o domácím zvířátku? Zkusíme si ji předávat po kruhu, každý z nás zazpívá malý kousíček. Přitom budeme všichni hrát rukama o zem, aby nám písnička pěkně zněla.

Název činnosti: **Zpívání s padákem**⁶⁴

Typ inteligence: *intrapersonální, hudební, tělesně kinestetická*

Cíl činnosti: prožívání pohybu a hudby, sladění zpěvu s pohybem

Pomůcky: barevný padák

Organizace: Děti stojí po obvodu padáku, který drží asi ve výši pasu oběma rukama. Zatančíme si na melodii písně za využití padáku.

Zadání pro děti: Pásla ovečky v zeleném háječku, *(pažemi s padákem ke středu a zpět)*
pásla ovečky v černém lese.

Já na ni dupy, dupy, dup, *(s dupáním do středu kruhu)*

ona zas cupí, cupí, cup. *(po špičkách zpět)*

Houfem ovečky, sežeňte se všecky, *(pažemi s padákem ke středu a zpět)*
houfem ovečky, sežeňte se.

⁶³ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-928-6. Str. 123

⁶⁴ HURDOVÁ, Eva. *Hrajeme si s padákem: hry s padákem, stuhami a šátky*. Vyd. 2. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0769-6. Str. 48, 49

Název činnosti: **Zvířecí řeč**

Typ inteligence: *verbální, hudební*

Cíl činnosti: rozvoj artikulace, vnímání rytmu

Pomůcky: obrázky domácích zvířat

Organizace: S dětmi nejdříve vybereme obrázky s domácími zvířaty, která pojmenují, a vyzkouší si jejich zvířecí řeč. Poté na melodii lidové písně Skákal pes děti zpívají touto zvířecí řečí, např. haf, haf; mňau, mňau; ga ga; mé mé; bú bú atd.

Zadání pro děti: Pojd'te mi, děti, pomoci. Popletly se mi tu obrázky všech zvířátek, vyberete jen ta domácí? A koho to tu vlastně máme? Jistě je všechny poznáte a víte, jakou řečí se dorozumívají. Zkusíme to v písničce Skákal pes. Nebudeme zpívat naši řečí, ale jen tou zvířecí. Podle obrázku zjistíme, jak budeme zpívat.

Název činnosti: **Máme doma kočičku**

Typ inteligence: *tělesně kinestetická, verbální*

Cíl činnosti: rozvoj pohybových dovedností, vnímání svého těla, zapamatování textu

Pomůcky: žádné

Organizace: Děti (myšky) jsou v kruhu v poloze na čtyřech, jedno dítě je uvnitř kruhu (kočička). Cvičíme se zády, a přitom říkáme text básně. Na závěr děti vyskočí a kočka honí myšky.

Zadání pro děti: Máme doma kočičku, *(na čtyřech)*
stále hledá mističku. *(otáčíme hlavou ze strany na stranu)*
Když ji najde, nahrbí se, *(nahrbíme záda)*
líže, dokud nenají se. *(propneme a „lížeme“ ze země)*
Až se nají dosyta *(pohladíme břicho)*
všechny myšky pochyťá. *(vyskočíme a nastává honička)*

Název činnosti: **Popletená zvířátka**

Typ inteligence: *logicko-matematická*

Cíl činnosti: rozeznání nesmyslu na obrázku, určení počtu slabik, vnímání rytmu slova

Pomůcky: obrázek popletených zvířátek (viz Příloha č. 3)

Organizace: Dítě si prohlédne obrázek a určuje, o která zvířátka se jedná a co k nim patří. Následuje vytleskání slova a určení počtu slabik.

Zadání pro děti: Kouzelník nám začaroval zvířátka. Prasátko má cizí hlavu, husa jiná křídla, kuřátko dokonce čtyři nohy. Poznáš, co ke zvířátku patří a co ne? Vytleskej zvířátko, které poznáš. Kolikrát jsi tleskl/a? Slyšel jsi ve slově dlouhá nebo krátká písmenka?

Název činnosti: **Nakresli písničku**

Typ inteligence: *prostorová*

Cíl činnosti: rozvoj představivosti, fantazie, tvořivosti a grafomotoriky

Pomůcky: libovolné kreslicí pomůcky (pastelky, voskovky, fixy, křídly, tuš, barvy), klavír (nebo flétna, zvonkohra)

Organizace: Po seznámení s písní Pásla ovečky děti kreslí obrázek k této písni. Jako zvukovou kulisu lze použít nahrávku, nebo přímou hru učitelky na klavír/flétnu/zvonkohru. Pak děti obrázek představí ostatním a zhodnotí své pocity z kresby.

Zadání pro děti: Děti, uměly byste nakreslit písničku? Víte, jak taková písnička vypadá? Je vždy poskládaná z notiček a většinou je u ní i obrázek. Ale k téhle naší žádný obrázek nemáme. Proto si jej sami nakreslíme. Vyberte si, čím chcete písničku kreslit, a pustíme se do toho. Pro pěkné nápady vám budu písničku lehounce hrát na různé nástroje. Až budeme mít obrázky hotové, společně si je ukážeme a představíme.

Název činnosti: **Setkání se zvířátky**

Typ inteligence: *přírodní*

Cíl činnosti: poznávání živých domácích zvířat a práce v hospodářství

Pomůcky: kreslicí potřeby

Organizace: Učitelka zjistí, zdali je možnost v blízkém okolí navštívit kravín nebo statek s domácími zvířaty, a domluví návštěvu dětí z mateřské školy. Pak si s dětmi společně prohlédnou všechna zvířata, dozví se, v čem spočívá péče o zvířata a práce na statku a jiné zajímavosti. Po návratu do MŠ děti nakreslí všechna zvířátka, která viděly, a z obrázků si vytvoří společnou výstavu.

4. 2. 2 Hody, hody, doprovody

Název činnosti: **Slepice**⁶⁵

Typ inteligence: *hudební*

Cíl činnosti: vnímání rytmu, cvičení pozornosti, hra na hudební nástroje

Pomůcky: xylofon, zvonkohra, drhlo, dřívka

Organizace: Děti si postupně osvojují rytmus jednotlivých nástrojů v notovém zápisu, který propojí v instrumentální skladbu dle doprovodu.

⁶⁵ HURDOVÁ, Eva, Marie TETOUROVÁ a Pavel JURKOVIČ. *Hrajeme si ve školce*. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0507-4. Str. 98

Slepice

text: M. Tetourová

hudba P. Jurkovič

The musical score is written in 3/4 time. The vocal line is in treble clef with lyrics in Czech. The instrumental parts include Xylophon (treble clef), Zvonkohra (treble clef with a 15th fret marker), Drhlo (percussion), and Hůlky (percussion). The score is divided into two systems. The first system covers measures 1-4, and the second system covers measures 5-8. Chord symbols are placed above the vocal line.

Chord symbols: C, G7, C, G, G7, G, C, F, G7, C.

Lyrics:
O po-mláz - ce slíp-ka Pip - ka zá - vis - tí až po-ble - dla.
Sná-šet vej - ce ma - lo - va - ná ur - či - tě by ne - sve - dla.

upravila M. Pometlová

Název činnosti: **Barevné slepičky**

Typ inteligence: *prostorová*

Cíl činnosti: procvičení jemné motoriky, tvořivosti

Pomůcky: barevné papíry, temperové barvy, korkové špunty

Organizace: Děti si nejdříve barevně potiskají břicho slepičky korkovými špunty, nastříhají proužky papíru na nožky a ocasní peří, vystříhnou tělo slepičky a připraví kohoutek a zobák. Pak vše slepí dohromady (viz obrázek).

Název činnosti: **Hody, hody, doprovody**

Typ inteligence: *verbální, hudební*

Cíl činnosti: udržení rytmu, vnímání těžkých dob, zapamatování říkadla

Pomůcky: žádné

Organizace: S dětmi se učíme říkadlo Hody, hody, doprovody a rytmizujeme hrou na tělo pouze těžké doby.

Zadání pro děti: Hody, hody, doprovody,
já jsem malý zajíček,
utíkal jsem podle vody,
nesl kupu vajíček.

Potkala mě koroptvička,
chtěla jedno červené,
že mi dáš koš jetelíčka
a já na to: ne, ne, ne!

U lesíčka za potokem
mám já strýčka zajíčka,
tomu nosím každým rokem
malovaná vajíčka.

Název činnosti: **Pletení pomlázky**

Typ inteligence: *přírodní*

Cíl činnosti: seznámení s tradicemi, práce s přírodním materiálem

Pomůcky: vrbové proutky, příp. návod k pletení pomlázky

Organizace: Při pobytu venku nastříháme s dětmi vrbové proutky k pletení pomlázky. Postupujeme podle návodu, ze šesti nebo z osmi proutků. Pak si hrajeme na koledu, při které využijeme naučené říkadlo.

Název činnosti: **Velikonoční rytmizování**

Typ inteligence: *hudební*

Cíl činnosti: určení rytmu slov, poznávání stejných symbolů

Pomůcky: obrázky velikonočních symbolů, kolíčky s písmeny

Organizace: Děti si prohlédnou obrázky, pojmenují, co vidí, a vytleskají rytmus slov. Pak budou přiřazovat kolíčky se stejnými písmeny pod obrázkem (viz obrázek).

Název činnosti: **Vajíčkovaná**

Typ inteligence: *tělesně kinestetická, hudební*

Cíl činnosti: poznávání barev, pohybová koordinace, cvičení paměti

Pomůcky: vajíčka z barevných papírů (4 základní barvy), Orffovy nástroje

Organizace: S dětmi si pojmenujeme barvy a vybereme pro každou barvu jeden hudební nástroj, jehož zvuk nám barvu připomíná (např. žlutá – triangl, červená – dřívka, modrá – chřestítka, zelená – drhlo). Pak vajíčka rozmístíme po

prostoru celé třídy a podle zvuku nástroje, na který hraje učitelka/dítě, sbíráme vajíčka dané barvy. Po sesbírání všech vajíček hrajeme opačně – vajíčka klademe jako slepičky po třídě.

Zadání pro děti: Víte, děti, co dostávají koledníci za odměnu? Krásná barevná vajíčka, jako máme teď i my. Poznáte, jaké mají barvy? Teď tu máme velký úkol, vybrat ke každé barvě jeden nástroj, který nám barvu připomíná. Jaký nástroj byste vybereme ke žluté, červené, modré a zelené barvě? Jaký nástroj uslyšíš, jeho barvu vajíček budeš sbírat. Až vajíčka posbíráme, zahrajeme si na slepičky a můžeme hrát hru i obráceně.

Název činnosti: **Barevná spojovačka**⁶⁶

Typ inteligence: *interpersonální*

Cíl činnosti: rozvoj spolupráce, jemné motoriky, grafomotoriky, poznávání barev

Pomůcky: vajíčka z předchozí hry, papírové slepice ve 4 základních barvách, velký arch papíru, lepidlo, tužky

Organizace: Děti vajíčka nalepí po okrajích na velký papír, doprostřed barevné slepičky. Po nalepení všeho děti spojují vajíčka ke slepičce stejné barvy.

Název činnosti: **Vajíčkové puzzle**

Typ inteligence: *logicko-matematická*

Cíl činnosti: hledání stejných a odlišných tvarů, rozvoj prostorové představivosti

Pomůcky: barevná vajíčka z papíru rozstřížená různými způsoby na poloviny, řehtačka

Organizace: Učitelka připraví dětem vajíčka z barevných papírů, která rozstříhá ozdobnými nůžkami se vzory, nebo vytvoří vzory vlastní. Děti pomíchané části vajíček skládají k sobě. Pro doplnění atmosféry se děti různě střídají ve hře na řehtačku.

⁶⁶ inspirace z: KIRCHNEROVÁ, Veronika a Radka RUBEŠOVÁ. *Výchova prožitkem: tvořivé hry a činnosti pro mateřské školy*. Ilustroval Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0505-0. Str. 102

Zadání pro děti: Podívejte, děti, co se stalo! Nějaký nezbeda nám rozbil velikonoční vajíčka! Pomůžete mi je poskládat k sobě tak, aby nám vznikla zase celá vajíčka? Kdo si vajíčko poskládá, může si vyzkoušet, jak se asi hraje na tento zvláštní nástroj.

Název činnosti: **Běžel tudy zajíček**

Typ inteligence: *intrapersonální, tělesně kinestetická*

Cíl činnosti: vnímání rytmu a tempa hudby, sladění zpěvu s pohybem

Pomůcky: notový zápis s doprovody (viz Příloha č. 4), metalofon, xylofon

Organizace: Děti si nejdříve píseň zazpívají s učitelkou, poté učitelka/dítě doprovází zpěv hrou na nástroje (lze zjednodušeně) a ostatní děti pohybově ztvárňují skotačivého a pochoduujícího zajíčka z písně.

Zadání pro děti: K Velikonocům patří kromě slepiček a kuřátek ještě jaké zvířátko? Znáte o něm písničku? Zazpíváme si ji a pak si zahrajeme na zajíčky. Poslouchej dobře, jestli zrovna v písničce zajíček spěchá, nebo se v klidu prochází. Zkusíme toho zajíčka předvést, ale zároveň nezapomene zpívat.

Název činnosti: **Zvukové pexeso**

Typ inteligence: *intrapersonální*

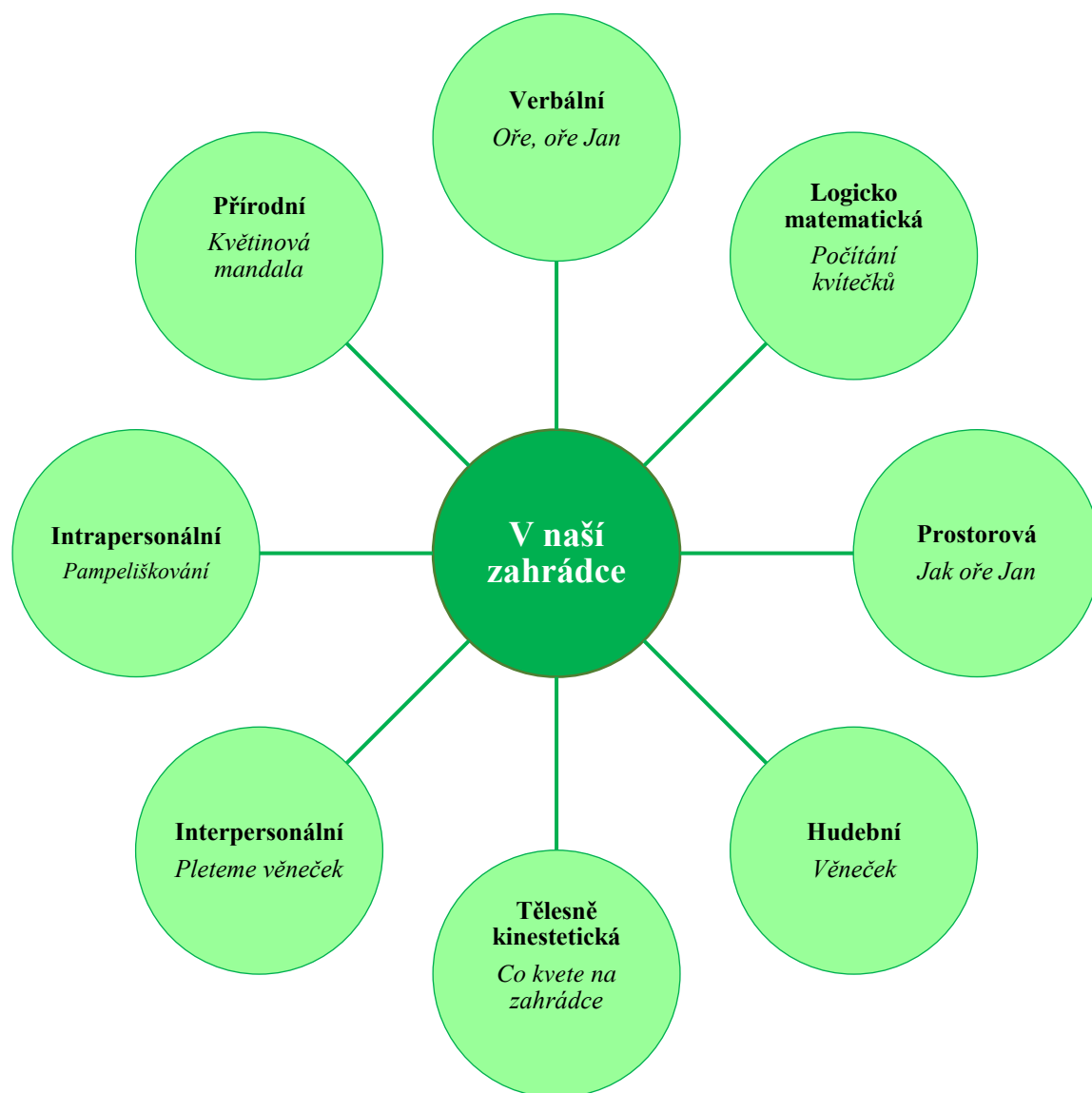
Cíl činnosti: rozvoj sluchového vnímání

Pomůcky: obaly od vajíček s překvapením, hrách, čočka, káva, fazole, rýže, písek

Organizace: Do obalu od čokoládových vajíček učitelka připraví různé druhy semínek a potravin tak, že vždy do dvou dá stejný druh. Děti vajíčky štěrchají a hledají dvě vajíčka vydávající stejný zvuk.

Zadání pro děti: Podívejte děti, zajíček, o kterém jsme zpívali, nám donesl kupu vajíček. Jsou ale v něčem neobyčejná, poznáte to? Umí totiž vydávat zvuk. Vyzkoušejte, jak hrají jednotlivá vajíčka a najděte vždy dvě vajíčka, která hrají stejně.

4. 2. 3 V naší zahrádce

Název činnosti: **Věneček**

Typ inteligence: *hudební*

Cíl činnosti: vnímání rytmu, rytmizace slov, poznávání barev

Pomůcky: barevné kruhy na cvičení (červené, bílé, žluté, modré)

Organizace: Děti sedí na koberci v barevných kruzích. Učitelka prochází mezi dětmi a zpívá píseň Uvijíme věneček. Dítě, u něhož se učitelka zastaví, zazpívá a vytleská barvu a název své květiny, tj. podle barvy kruhu. Dítě se připojí k učitelce, chodí třídou společně a sbírají další děti.

Věneček

upravila M.Pometlová

B. Viskupová

U - ví - jí - me vě - ne - ček ze všech na - šich ky - ti - ček.

The first system of the musical score consists of five staves. The top staff is a vocal line in 4/4 time, with lyrics: "U - ví - jí - me vě - ne - ček ze všech na - šich ky - ti - ček." The remaining four staves are empty, representing accompaniment parts.

Za - ple - te - me do vě - neč - ku kvi - tek, lí - tek i vět - vič - ku.

The second system of the musical score consists of five staves. The top staff is a vocal line in 4/4 time, with lyrics: "Za - ple - te - me do vě - neč - ku kvi - tek, lí - tek i vět - vič - ku." The remaining four staves are empty, representing accompaniment parts.

Ja - ké jmé - no máš? Pojd' ty me - zi nás.
čer - ve - ný tu - li - pán
žlu - tá pam - pe - liš - ka
mo - drý zvo - nek
bí - lá scd - mi - krás - ka

The third system of the musical score consists of five staves. The top staff is a vocal line in 4/4 time, with lyrics: "Ja - ké jmé - no máš? Pojd' ty me - zi nás." The remaining four staves contain accompaniment parts with lyrics: "čer - ve - ný tu - li - pán", "žlu - tá pam - pe - liš - ka", "mo - drý zvo - nek", and "bí - lá scd - mi - krás - ka".

Název činnosti: **Květinová mandala**⁶⁷

Typ inteligence: *přírodní, interpersonální*

Cíl činnosti: práce s přírodním materiálem, rozvoj tvořivosti, fantazie, spolupráce

Pomůcky: velké množství květů z různých rostlin, klacíky, listy

Organizace: Děti při pobytu venku nasbírají spoustu květů a listů, z nichž poskládají pravidelný kruhový tvar, tzv. mandalu.

Název činnosti: **Oře, oře Jan**⁶⁸

Typ inteligence: *verbální*

Cíl činnosti: cvičení paměti, pozornosti, rytmizace textu

Pomůcky: devět různých rytmických nástrojů (např. bubínek, dřívka, triangel, tamburína, dřevěný blok, činel, chřestítka, drhlo, rumba koule)

Organizace: Při básničce Oře, oře Jan využijeme rytmických nástrojů. Každá vrána může mít trochu jiný hlas. Při slovech „První praví: dobře oře.“ zahraje první nástroj, na první dobu nebo na každou slabiku.

⁶⁷ inspirace z: PEDEVILLA, Pia a Petra LANGROVÁ. *Tvořit se dá ze všeho: Přírodní materiály*. Ostrava: Bookmedia, 2016. Str. 36, 37

⁶⁸ HURDOVÁ, Eva, Marie TETOUROVÁ a Pavel JURKOVIČ. *Hrajeme si ve školce*. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0507-4. Str. 68, 69

Zadání pro děti: Oře, oře Jan,
přiletělo k němu devět vran.
První praví: dobře oře.
Druhá praví: nedobře oře.
Třetí praví: dobře oře.
Čtvrtá praví: nedobře oře.
Pátá praví: dobře oře.
Šestá praví: nedobře oře.
Sedmá praví: dobře oře.
Osmá praví: nedobře oře.
Devátá praví: dobře oře Jan.

Název činnosti: **Jak oře Jan**

Typ inteligence: *prostorová*

Cíl činnosti: rozvoj grafomotoriky, prostorové orientace v řádku, pohyb zleva doprava

Pomůcky: Pracovní list – Jak oře Jan (viz Příloha č. 5)

Organizace: Do rytmu básně Oře, oře Jan děti v rytmu kreslí obloučky hlíny, jak oře Jan. Zjednodušeně říkají: Oře, oře Jan. Dobře oře. Nedobře oře.

Název činnosti: **Počítání kvítečků**

Typ inteligence: *logicko-matematická*

Cíl činnosti: sluchové vnímání, počítání do 5, rozvoj jemné motoriky

Pomůcky: květy (lze použít z květinové mandaly), zvonkohra (nebo jiný nástroj)

Organizace: Děti si připraví hromádku květů. Učitelka nebo jedno dítě vždy pomalu zahraje několik úderů na hudební nástroj. Ostatní děti musí v duchu údery počítat a pak naskládat tolik květů, kolik slyšely úderů.

Zadání pro děti: Děti, kolik jsme asi nasbírali kvítků? Chcete si je spočítat? Tak poslouchej, kolikrát uslyšíš zahrát nástroj, tolik kvítečků naskládej do řady. Na konci hry všechny kvítečky spočítáme společně.

Název činnosti: **Pleteme věneček**

Typ inteligence: *interpersonální*

Cíl činnosti: rozvoj spolupráce, komunikace, jemné motoriky

Pomůcky: květiny z barevného papíru s dírkami, dlouhá tkanička/provázek

Organizace: Děti ve skupince střídavě proplétají tkaničku dírkami v květinách tak, aby připojily další květinu a utvářely postupně věneček.

Zadání pro děti: Víte, děti, jak se plete věneček? Myslíte, že nám to půjde i z papírových kytiček? Zkusíme to. Utvořte skupinky po 4 dětech. Každá skupinka dostane květiny a dlouhý provázek. Květinkami provlékejte provázek tak, abyste mohly připojit na provázek další květiny. Domluvte se ve skupince, jak se budete střídat a jak napojovat květiny. Věnečky si potom všichni prohlédneme.

Název činnosti: **Co kvete na zahrádce**

Typ inteligence: *tělesně kinestetická*

Cíl činnosti: vnímání svého těla, sladit pohyb s hudbou, poznávání barev

Pomůcky: barevné hedvábné šátky nebo stuhy, relaxační hudba „jarní“

Organizace: Děti drží nad hlavou barevné šátky nebo stuhy znázorňující květiny na zahrádce. Nejprve jsou všechny děti ve dřepu. Učitelka pustí relaxační hudbu a říká dětem, jaké květiny vykvetly na louce. Např.: „Na zahrádce nám vykvetly červené tulipány.“ Děti, které mají červený šátek nebo stuhu, s ním začnou tančit v rytmu hudby mezi ostatními květinami. Pak si znovu dřepnou a učitelka volá jiné barvy.

Název činnosti: **Pampeliškování**

Typ inteligence: *intrapersonální*

Cíl činnosti: vnímání pocitů ze hry, posilování dechového svalstva

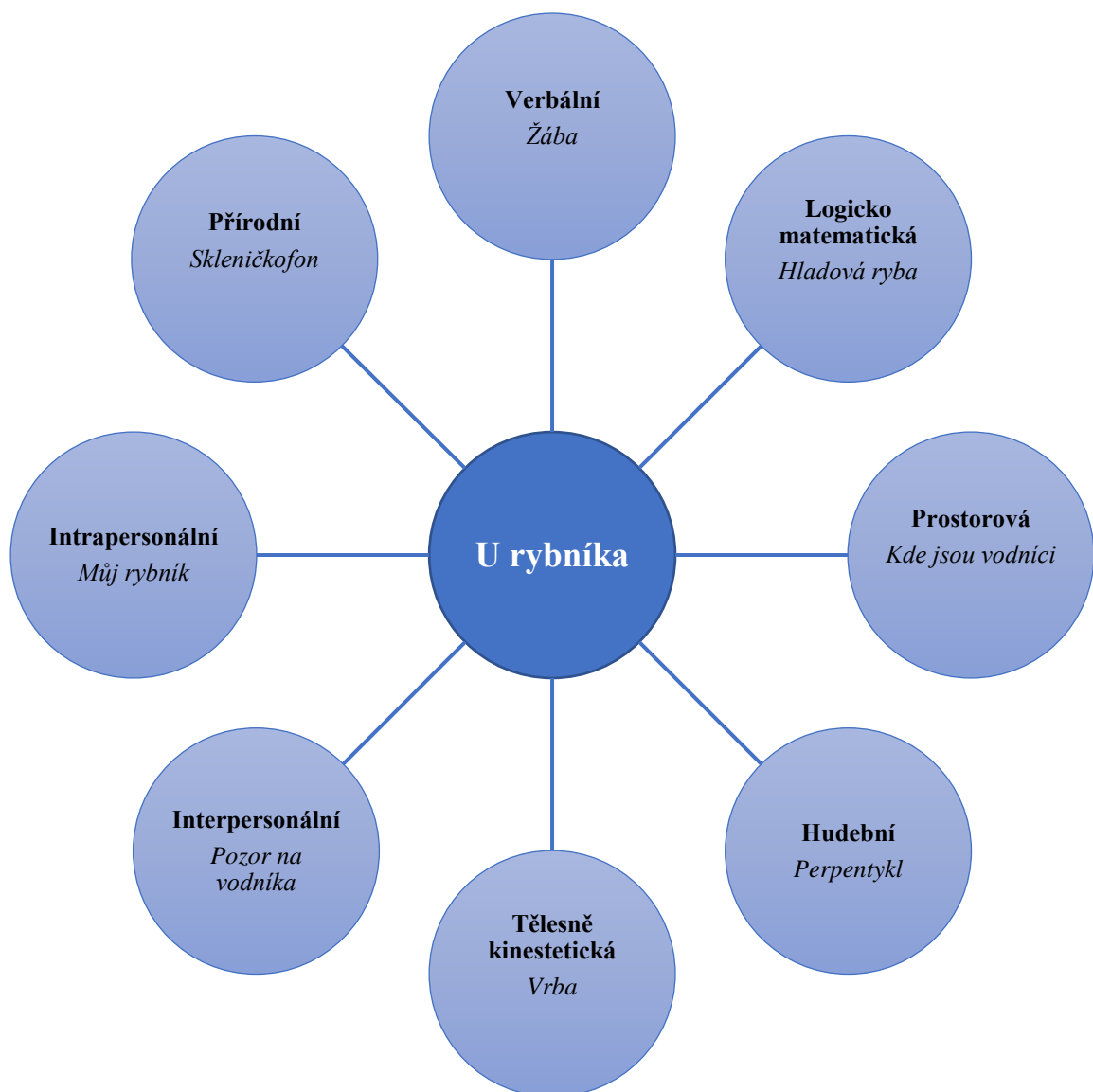
Pomůcky: metalofon, dešťová hůl, zvonkohra

Organizace: Děti leží na zádech na koberci a poslouchají motivační pokyny učitelky, která při nich využívá střídavé hry na metalofon, dešťovou hůl a zvonkohru. Po skončení hry děti vyprávějí své prožitky ze hry, co jim bylo příjemné, co méně.

Zadání pro děti: Představte si, děti, že jsme přišli na louku plnou pampelišek. (*metalofon*) Vidíte ji? Jaké má louka barvy? Ano správně, žlutou, zelenou, někde i bílou. Chtěly byste zjistit, jestli je louka měkká? Tak se pohodlně polož a zavři oči. Cítíš tu měkkou pampeliškovou peřinku? (*metalofon*) Když ji rukama pohladíš, je ještě mokrá od kapiček ranní rosy. (*dešťová hůl*) Kdopak tu rosu vysuší? Natáhni ruce před sebe. Už je tady. A nás šimrají na nose jeho paprsky. (*zvonkohra*) Pampelišky mají sluníčko rády, krásně jim barví hlavičky. (*metalofon*) Pozor, kdopak to sem letí? (*foukání*) Slyšíš ho také? (*foukání*) Pampeliškám rozfoukává chmýří z hlaviček. (*foukání*) Jejda, děti, sluníčko se nám někam schovává. (*zvonkohra – zeslabování*) To asi vítr ho zahání. (*foukání*) Co to? Trochu to studí. (*dešťová hůl*) Pampeliškám na hlavičky padají z nebe kapičky. (*dešťová hůl*) Je jim to příjemné? (*dešťová hůl*) Nebo mají raději, když je šimrá na nose teplo? (*dešťová hůl – zeslabování*) Vítr už odplul, slyšíš? Mraky se vyplakaly, cítíš? Pampelišky znovu nastavují své hlavičky (*metalofon*). Pro koho? Přece pro to svoje nejmilejší sluníčko. (*zvonkohra*)

4. 3 Tematický blok „Letní dobrodružství“

4. 3. 1 U rybníka

Název činnosti: **Skleničkofon**⁶⁹

Typ inteligence: *přírodní, hudební*

Cíl činnosti: vnímání rytmu, podpora muzikálnosti a tvořivosti

Pomůcky: 5 až 6 skleniček, voda, dřevěná palička

⁶⁹ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-928-6. Str. 89

Organizace: Do sklenic naléváme vodu tak, aby se vyladila pentatonická stupnice: C-D-E-G-A-(C). Dřevěnou paličkou pak děti hrají různé melodie a zkouší hudební improvizaci. Výhodou pentatoniky je, že vždy ladí.

Zadání pro děti: Podívejte děti, máme tu kouzelné skleničky s vodou, které umí hrát různé písničky. Zkusíme, jestli nám to také půjde?

Název činnosti: **Perpentykl⁷⁰**

Typ inteligence: *hudební*

Cíl činnosti: vnímání těžké doby, rytmu slov, hra na hudební nástroje

Pomůcky: drhlo, dřevěný blok

Organizace: Děti zpívají píseň Perpentykl s doprovodnou hrou učitelky na klavír. O příběhu písně si společně vyprávějí. Následně všichni nejprve hrou na tělo hrají těžké doby, pak rytmus slov. Po těchto průpravných cvičeních přechází k rytmickým nástrojům.

Zadání pro děti: 1. *Koupil kapr hodiny, že nebyly vodní,
utopil je v rybníce, stály mu den po dni.*
2. *Vzkázal kapr po sumci své tetičce štice:
prodám ti ty hodiny za čtyři bělice.*
3. *Štika sčítá penízky v tůni u leknínu:
nechci ty tvé hodiny ani za šupinu.*
4. *Perpentykl uplaval, hrají si s ním mníci,
kapr měří hodiny zas jen při měsíci.*

⁷⁰ notový zápis písně čerpán z: CRHA, Bedřich a Petr HALA. *Technika klavírního doprovodu lidových písní*. 2. vyd. Brno: Muni Press, 2011. ISBN 978-80-210-4659-7. Str. 71

Perpentykl

V. Čtvrtek

E. Strašek

G C D7 G

Kou - pil ka - pr ho - di - ny, že ne - by - ly vod - ní,

Drhlo

Dřevěný blok

C D7 G

u - to - pil je v ryb - ní - ce, stá - ly mu den po dni.

Dr.

Dř. bl.

C Am G

Tik, tak, ry - ba, rak, tik, tak, ry - ba, rak,

Dr.

Dř. bl.

C Am D7 G

tik, tak, ry - ba, rak, tik, tak, ry - ba, rak.

Dr.

Dř. bl.

Název činnosti: **Kde jsou vodníci**

Typ inteligence: *prostorová*

Cíl činnosti: rozvoj grafomotoriky, prostorová orientace (vpravo/vlevo, dole/nahore)

Pomůcky: Pracovní list – Kde jsou vodníci (viz Příloha č. 6), pastelky

Organizace: Děti dostanou pracovní list a nejdříve si řeknou, kdo je nahore/dole, kde je kapr/vodník. Pak obtahují již vzorové vlny a pokračují stejně až do konce listu.

Název činnosti: **Vrba**⁷¹

Typ inteligence: *tělesně kinestetická, hudební*

Cíl činnosti: podpora muzikálnosti, hudebního vyjádření, sladění pohybu se zpěvem

Pomůcky: klobouk

Organizace: Učitelka naučí děti říkanku Vrba. Pak následuje hra, při níž děti chodí v kruhu, drží se za ruce, uprostřed stojí vodník s kloboukem na hlavě. Jedno dítě zkusí říkadlo zazpívat ve své melodii, učitelka s ostatními dětmi pak po něm melodii zopakují. V závěru říkanky nějaké dítě stojící za zády vodníka se mu pokusí sebrat klobouk. To dítě se pak stává vodníkem a hra se opakuje s jinou vytvořenou melodií.

Zadání pro děti: *Vrba roste u rybníka
s větvemi až do nebe.
Vezmi klobouk od vodníka,
ať tě hlava nezebe.*

⁷¹ říkadlo z: HOROVÁ, Ladislava. *Těšíme se do školky*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0506-7. Str. 48

Vrba

melodie M. Pometlová

1. var.

2. var.

3. var.

5
1.

2.

3.

Název činnosti: **Můj rybník**

Typ inteligence: *intrapersonální*

Cíl činnosti: rozvoj fantazie, tvořivosti, výtvarného vyjádření

Pomůcky: anilínové barvy, štětce, tvrdé papíry

Organizace: Každé dítě samo nakreslí, jak by vypadal jeho rybník. Použije k tomu barvy a štětec.

Zadání pro děti: Teď už, děti, víme, kdo bydlí u rybníka nebo v něm. Kdybyste každý měl svůj rybníček, jak by asi vypadal? Kdo by tam bydlel, co by tam rostlo? Vezměte barvy a namalujte ho.

Název činnosti: **Žába**

Typ inteligence: *verbální*

Cíl činnosti: rozvoj slovní zásoby, vnímání rytmu slov, těžké doby, cvičení paměti

Pomůcky: drhlo, bubínek, dřívka

Organizace: Děti se naučí říkadlo Žába leze do bezu s rytmizací pomocí hry na tělo (tleskání, pleskání) – těžké doby, metrická pulzace, rytmus slov. Pak tyto rytmy hrají na hudební nástroje.

instr. doprovod M. Pometlová **Žába**

Žá - ba le - ze do be - zu, já tam za ní po - le - zu.

Drhlo

Bubínk

Hůlky

5

Ku - dy o - na, tu - dy já, až ji chy - tím bu - de má.

Dr.

Bub.

Hlk.

Název činnosti: **Pozor na vodníka**

Typ inteligence: *interpersonální*

Cíl činnosti: rozvoj spolupráce, vnímání prožitků ze hry

Pomůcky: padák nebo velký kus modré látky (asi 2 m x 2 m)

Organizace: Děti stojí a drží padák ve výši pasu. Pod padákem je schované jedno dítě (vodník) a druhé dítě se prochází okolo padáku. Všichni zpíváme melodii písně Holka modrooká, přitom děti padákem jemně pohupují jako vlny. Při slovech „v potoce je velká voda“, „v potoce se voda točí“, „v potoce je

hastrmánek“ vyběhne vodník ven a snaží se chytit procházející se dítě. Chycené dítě se stává vodníkem, pokud nebylo chyceno, vodník musí zpátky do vody.

Název činnosti: **Hladová ryba**

Typ inteligence: *logicko-matematická*

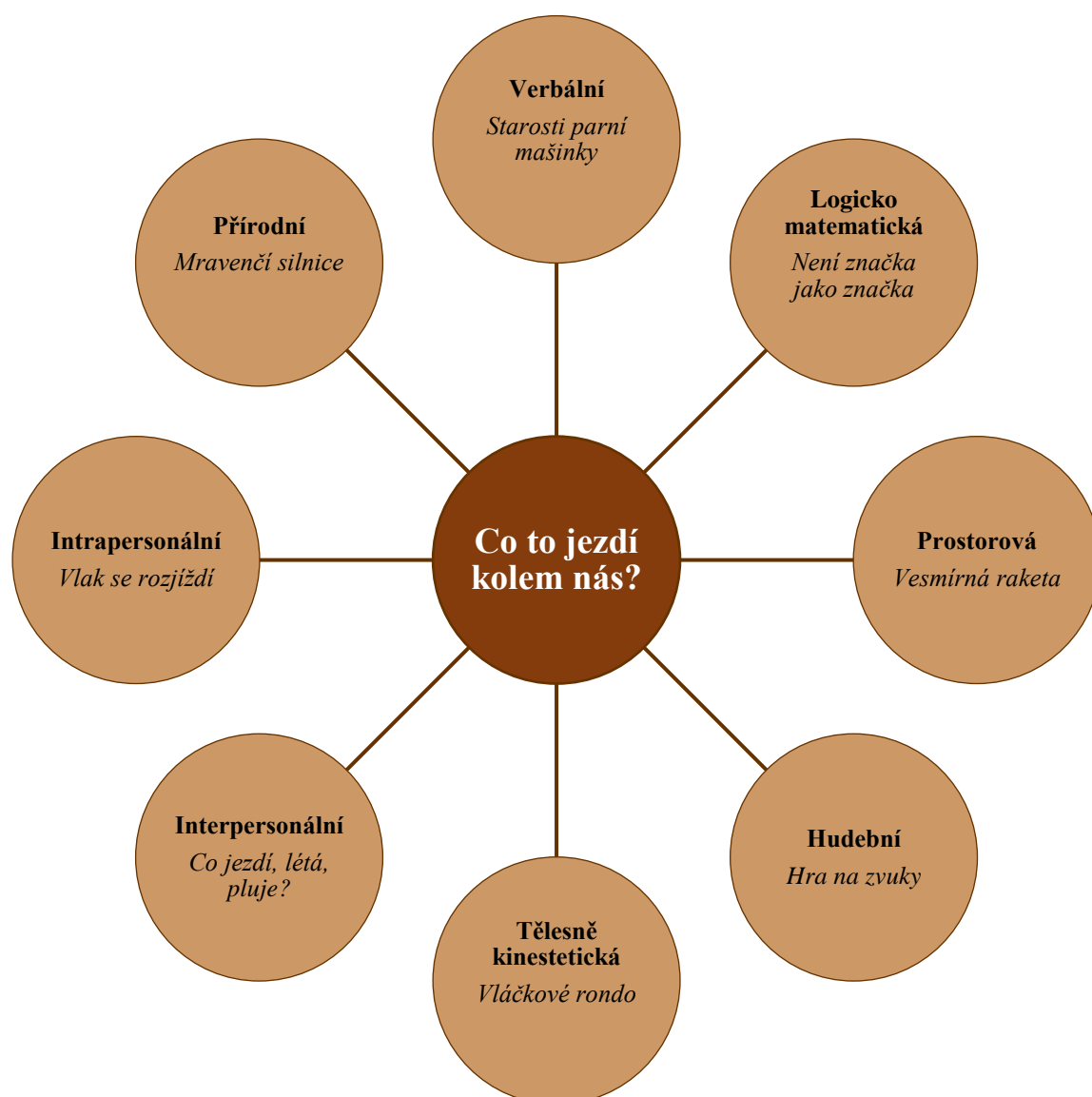
Cíl činnosti: poznávání barev, počítání do 6, rozvoj spolupráce

Pomůcky: větší množství drobných barevných žetonů v různých barvách, obrys ryby pro dvojice dětí

Organizace: Dvojice dětí mají před sebou papír s obrysem ryby. Učitelka říká, kolik žetonů v dané barvě mají děti naskládat rybě do břicha.

Zadání pro děti: Ve dvojici s kamarádem máte velkou hladovou rybu. Poslouchej dobře, abys věděl, kolik ryba snědla malých rybiček a jakou měly barvu. S kamarádem je rybě naskládáte do břicha.

4. 3. 2 Co to jezdí kolem nás?

Název činnosti: **Vlak se rozjíždí**

Typ inteligence: *intrapersonální*

Cíl činnosti: vnímání hudby, sladit pohyb s hudbou, prožitek ze hry

Pomůcky: skladba Vlak se rozjíždí (P. Eben, viz Příloha č. 7), klavír

Organizace: Učitelka dětem hraje na klavír a děti podle vnímání hudby napodobují rozjíždějící se vlak.

Název činnosti: **Vesmírná raketa**⁷²

Typ inteligence: *prostorová*

Cíl činnosti: rozvoj prostorové představivosti, tvořivosti, zručnosti

Pomůcky: roličky od papírových utěrek, zbytky kartonu, lepenky a barevných papírů, lepidlo

Organizace: Děti si libovolným způsobem z roličky vytvoří raketu nebo tryskové letadlo. K dozdobení mohou využít všech připravených výtvarných pomůcek. Po dokončení práce děti svůj výrobek představí ostatním.

Název činnosti: **Co jezdí, létá, pluje?**⁷³

Typ inteligence: *interpersonální*

Cíl činnosti: rozvoj spolupráce, komunikace, tvořivosti

Pomůcky: tři velké papíry, obrázky dopravních prostředků (vystřižené/vytištěné), křídové pastely.

Organizace: Do kroužku rozmístíme obrázky dopravních prostředků, každé dítě si vybere jeden a řekne, co to je a kam se s ním rádo vypravilo. Podle obrázků se děti rozejdou na tři stanoviště – voda, země, vzduch. Na velké papíry nalepí svoje obrázky a mohou dokreslit i další. Pastely dotvoří prostředí nebe, moře,

⁷² LOHF, Sabine. *Velká kniha nápadů pro šikovné ruce*. Přeložil Anna SVOBODOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-5034-2. Str. 56, 57

⁷³ KIRCHNEROVÁ, Veronika a Radka RUBEŠOVÁ. *Výchova prožitkem: tvořivé hry a činnosti pro mateřské školy*. Ilustroval Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0505-0. Str. 128

silnice, koleje. Na závěr hry dáme všechna stanoviště dohromady a děti z jednotlivých skupinek nám řeknou, které prostředky tam patří, a jak se jim pracovalo.

Název činnosti: **Vláčkové rondo**

Typ inteligence: *tělesně kinestetická*

Cíl činnosti: koordinace pohybu, sladit pohyb s hudbou

Pomůcky: notový zápis k písni Jede, jede vláček (viz Příloha č. 8)

Organizace: Děti s učitelkou zpívají úvodní téma A, potom střídavě zpívají kuplety B, C, D, které děti ztvárňují svým pohybem po prostoru třídy. Rondové schéma: A-B-A-C-A-D-A

Zadání pro děti: Naučíme se veselou písničku o vláčkách. První část písničky budeme zpívat všichni u klavíru, potom musíš dobře poslouchat, o jakém vláčku se zpívá, jestli je to rychlík nebo nákladní nebo osobní vlak. Na ten vláček si zahrajeme a pojedeme podle jeho rychlosti.

Název činnosti: **Starosti parní mašinky**⁷⁴

Typ inteligence: *verbální*

Cíl činnosti: posílení dechového svalstva, uvolnění mluvidel, rytmické cítění

Pomůcky: obrázek parní lokomotivy

Organizace: Děti mají před sebou obrázek parní lokomotivy a opakují po učitelce.

Zadání pro děti: Na jednom starém nádraží, až úplně vzadu, stojí po dlouhé roky parní mašinka. Už dávno dosloužila. Ale dnes ji prý nechají ještě jednou se projet. Dokáže to? A vystačí s dechem? Trochu se bojí a říká: „Dojedu pozdě, či včas?“ Opakujme si s mašinkou.

⁷⁴ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Dopravní prostředky v pohybových hrách s hudbou*. Hradec Králové: Tandem, 2010. ISBN 80-86901-03-3. Str. 18

Pozzdě, čči ffččasss? Pozzdě, čči ffččasss?
Za-sy-čím, po-fi-čím, za-sy-čím, po-fi-čím,
po-šu-paj-dím, po-šu-paj-dím, po-šu-paj-dím, po-šu-paj-dím,
už se sy-pu, už se sy-pu, už se sy-pu, už se sy-pu,
to to je-de, to to je-de, to to je-de, to to je-de.
Pozzdě, čči ffččasss? Pozzdě, čči ffččasss?

Název činnosti: **Hra na zvuky**

Typ inteligence: *hudební*

Cíl činnosti: uvolnění hlasivek, navození zpěvního hlasu, sluchové vnímání

Pomůcky: obrázky dopravních prostředků, nahrávky zvuků dopravních prostředků, nástroje Orffova instrumentáře

Organizace: Učitelka připraví obrázky a začne pouštět zvuky různých dopravních prostředků. Děti hledají mezi obrázky slyšený dopravní prostředek. V druhé části hry děti samy napodobují tyto zvuky, např. húúú, vúúú, brm brm, cink cink, túú túú, šim pam pam pam apod. Ve třetí části hry děti hledají hudební nástroje vhodné k napodobení zvuku těchto dopravních prostředků.

Zadání pro děti: Podívejte děti, co k nám přijelo za dopravní prostředky! Jak se jmenují? A teď dobře poslouchej, který z nich uslyšíš. Poznáš ho?

Kdo by uměl napodobit vlastní pusou nějaký z těchto zvuků? Jak napodobíme auto, vlak, letadlo, kolo nebo traktor?

A nakonec zkusíme najít nějaký hudební nástroj, na který by se dopravní prostředek dal zahrát. Vyzkoušíme je.

Název činnosti: **Není značka jako značka**

Typ inteligence: *logicko-matematická*

Cíl činnosti: rozlišování tvarů, zrakové vnímání

Pomůcky: obrázky nebo modely dopravních značek

Organizace: Děti roztřídí dopravní značky podle tvarů, pak podle barev, pak podle významu, pokud je znají (zákaz, informace, šipky).

Zadání pro děti: Víte, děti, co jsou to dopravní značky? Jsou důležité? Kdo je musí nejlépe znát a sledovat je? Nám se ale značky pomíchaly, proto potřebujeme roztřídit je nejdřív podle tvaru, pak podle barvy a pak podle toho, co nám říkají. Zkusíme to?

Název činnosti: **Mravenčí silnice**

Typ inteligence: *přírodní*

Cíl činnosti: rozvoj tvořivosti, spolupráce, práce s přírodninami

Pomůcky: klacíky, šišky, větvičky, kůra (všechno, co najdeme v lese)

Organizace: Při pobytu venku v lese děti staví silnice, domy, křižovatky, nádraží atd. z přírodnin pro mravence.

Zadání pro děti: Přišli jsme do lesa. Myslíte, že tu mají zvířátka také nějaké silnice a auta? Co kdybychom jim je postavili? Posbírejte si co nejvíce klacíků, větviček, šišek, kůry a postavte z nich mravenečkům silnice, křižovatky, domy, nádraží, řeku a lodě, letiště, zkrátka všechno, co vás napadne. Pak si stavby ukážeme a vyfotíme.

4. 3. 3 Hurá na prázdniny

Název činnosti: **Veselý listonoš**

Typ inteligence: *intrapersonální*

Cíl činnosti: vnímání hudby, rozlišení krátkých a vázaných not, sladění hudby a pohybu

Pomůcky: skladba Veselý listonoš (Ilja Hurník, viz Příloha č. 9)

Organizace: Učitelka hraje dětem skladbu na klavír a děti mají rozpoznávat krátké noty (chůze po špičkách) a vázané noty (mávání pažemi) a údery (dupání).

Zadání pro děti: Když děti jezdíte někam na prázdniny, posíláte někomu pohled nebo dopis? A kdo těm lidem pohled nebo dopis donese? Přece veselý listonoš.

Poslouchej, jak si píská zvesela, když nám roznáší poštu. Když uslyšíš krátké tóny, půjdeš po špičkách, když delší tóny, zatančíme si máváním rukama a když se to bude něco neobvyklého, tak si zadupeme.

Název činnosti: **Výroba nástrojů**⁷⁵

Typ inteligence: *prostorová*

Cíl činnosti: postup podle pokynů, rozvoj jemné motoriky, prostorové představivosti

Pomůcky: kelímek od jogurtu, prasklá žárovka nebo pevná papírová krabice, rýže, hrách, kuchyňské gumičky, lepidlo na tapety, zbytky barevných papírů

Organizace: Učitelka dětem nabídne možnosti výroby různých hudebních nástrojů. Ve skupinkách děti vyrábějí jednotlivé nástroje podle pokynů učitelky a s její občasnou pomocí. Chřestítko můžeme vyrobit z kelímku od jogurtu naplněného rýží nebo hráškem, jehož otvor zalepíme a pak zdobíme barevnými papírky. Chřestítko z žárovky vyrobíme tak, že celou žárovku oblepujeme silnou vrstvou lepidla a papírků. Po dokonalém zaschnutí žárovkou klepneme o stůl, aby se uvnitř rozbila, ale obal zůstal neporušen. Drnkací bubínek získáme z naříznutí okrajů papírové krabice, mezi které napneme kuchyňské gumičky tak, aby při drnkání vydávaly zvuk. Krabici pak ozdobíme nebo pomalujeme barvami.

Jednodušší variantou je výroba nástrojů z obalů od vajíček s překvapením. Tu zvládnou děti úplně samy.

Zadání pro děti: Když nám je o prázdninách dlouhá chvíle, můžeme se zabavit třeba výrobou hudebního nástroje. Myslíte, že bychom zvládli vyrobit takové chřestítko nebo drnkací bubínek? Pojd'te, uvidíme, jak nám to půjde.

Název činnosti: **Pískový obrázek**

Typ inteligence: *interpersonální*

Cíl činnosti: rozvoj spolupráce, komunikace, jemné motoriky, fantazie

⁷⁵ BARFF, Ursula, Inge BURKHARDT a Jutta MAIER. *Velká kniha pro malé mistry*. Praha: Ikar, 1996. Beruška. ISBN 80-7202-036-6. Str. 190-191, 198-199

- Pomůcky: písek (v míse/kbelíku), papíry A3, štětec, klovatina, mísa
- Organizace: Děti ve dvojici nakreslí klovatinou obrys např. hradu, slunce, vlny, letadla apod. Pak obrázek posypou pískem, nechají zaschnout a přebytečný písek sesypou zpátky do mísy/kbelíku.
- Zadání pro děti: Baví vás stavět z písku? A zkoušeli jste už kreslit pískem? Utvořte dvojice kamarádů. Do dvojice dostanete papír, na který průhlednou barvou nakreslíte nějaký obrázek, např. hrad, slunce, vlny v moři, letadlo, nebo něco, co patří k prázdninám. Domluvte se, co nakreslíte, a kdo bude kreslit jakou část. Pak obrázek posypeme pískem a necháme chvíli zaschnout. Až to bude suché, písek, který neдрží, sesypeme zpátky do mísy.

Název činnosti: **Já jsem muzikant**

Typ inteligence: *hudební*

Cíl činnosti: vnímání rytmu, hra na hudební nástroje, cvičení pozornosti

Pomůcky: obrázek houslí, basy, trumpety a bubnu, drhlo, dřívka, bubínek, činel

Organizace: Děti se seznámí s hudebními nástroji na obrázcích a ukáží si, jak se na ně hraje. Pak učitelka s dětmi začne zpívat lidovou píseň Já jsem muzikant⁷⁶ a v závěru sloky děti předvádí hru na daný nástroj. Po osvojení textu a rytmu písničky vybereme děti, které budou zvuk nástrojů hrát na rytmický nástroj.

1. housle – fidli, fidli, staré vidli, fidli, fidli, housličky
2. basa – a ta basa u primasa za kamnama stála,
jak primaska zatopila, basa sama hrála
3. trumpeta – já rád játra, ty rád játra, on rád játra, trumpeta
4. bubínek – bumtarata, bumtarata, bumtarata, bubínek

⁷⁶ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-323-4. Str. 60

Já jsem muzikant

instrum. doprovod M. Pometlová

česká

Fi - dli, fi - dli, sta - ré vi - dli, fi - dli, fi - dli,

Drhlo

Činel

Hálky

Bubínck

hou - sli - čky, hou - sli - čky.

Dr.

Č.

Hlk.

Bub.

Další variantou hry je mluvený doprovod k říkadlu podle daného nástroje.

Fi - dli, fi - dli, fi - dli, fi - dli, fi - dli.

Ba - sa hrá - la, ba - sa hrá - la, hrá - la.

Trum-pe - ta, trum-pe - ta, trum-pe - ta, trum-pe - ta, trum-pe - ta.

Bum, bum, ra - ta - ta, bum, bum, ra - ta - ta, ra - ta - ta.

Název činnosti: **Oblázkové rybky**⁷⁷

Typ inteligence: *přírodní*

Cíl činnosti: rozvoj fantazie, tvořivosti, práce s přírodním materiálem

Pomůcky: kulaté oblázky, mušle, akrylové barvy, tavicí pistol

Organizace: Děti si nabarví oblázky tak, aby vypadaly rybky v moři. Mušle přilepí učitelka tavicí pistolí jako ocásky.

Zadání pro děti: Děti, pojedete někdo o prázdninách k moři? A sbíráte tam něco? Co kdybychom si dnes z oblázků a mušlí vyrobili krásné mořské rybky, pěkně vesele pestrobarevné. Vezměte si pár oblázků, nabarvte je jako rybky a jako ocásky jim přilepíme mušličky. Z barevných rybiček si uděláme moře rovnou u nás ve školce.

Název činnosti: **Ozvěna v jeskyni**

Typ inteligence: *verbální, hudební*

Cíl činnosti: napodobit jednoduchý pohyb, cvičení paměti, vnímání rytmu slov

Pomůcky: žádné

Organizace: Učitelka sedí s dětmi v kruhu (jeskyni) a zatleská rytmus, který po ní děti/dítě zopakují. Posílá štafetu dalšímu dítěti, které vymyslí a vytleská rytmus a ostatní opakují.

Zadání pro děti: Už jste byly, děti, někdy v jeskyni? Víte, co se stane, když tam něco zavolám? Správně, jeskyně to po mně zopakuje. Představte si, že sedíme v temné

⁷⁷ PEDEVILLA, Pia a Petra LANGROVÁ. *Tvořit se dá ze všeho: Přírodní materiály*. Ostrava: Bookmedia, 2016. Str. 56, 57

jeskyni

a já zatleskám, kdo by tu mohl bydlet. Co udělá jeskyně? Zopakuje to po mně.

Pak se vystřídáme a vymyslíme celou řadu zvířat nebo pohádkových postav,

kteřé by tu mohly bydlet.

Učitelka Stra - šli - vý drak,
Děti Stra - šli - vý drak,

U. ča - ro - děj - ni - ce,
D. ča - ro - děj - ni - ce,

U. krá - sná prin - ce - zna,
D. krá - sná prin - ce - zna,

U. ma - lin - ké stra - ši - dlo.
D. ma - lin - ké stra - ši - dlo.

Název činnosti: **Kouzelný kroužek**⁷⁸

Typ inteligence: *tělesně kinestetická*

Cíl činnosti: koordinace pohybu, orientace v prostoru třídy

Pomůcky: barevné kruhy na cvičení

Organizace: Učitelka každému dítěti dá kroužek, který společně začarují a plní s ním dané úkoly.

Zadání pro děti: Tento kroužek je úplně obyčejný, ale my ho společně začarujeme a uvidíte, co ten kroužek bude všechno umět. Znáte nějaké zaříkadlo?

Běháme, jezdíme, volantem si točíme.

děti běhají po třídě jako auta, točí volantem

Běháme, jezdíme, v hrnci guláš vaříme.

děti běhají po třídě, pak míchají vařečkou

Jezdíme a běháme, v rybníce se koupáme.

děti běhají po třídě, pak skáčou do kruhu a z kruhu

Jezdíme a běháme, houby v lese trháme.

děti běhají po třídě, zastaví se a sbírají houby do košíku

Jezdíme, běháme, okénkem se díváme.

děti běhají po třídě, pak se koukají skrz kruh jako okno

Běháme, jezdíme, slunce svítit vidíme.

děti běhají po třídě, pak drží kroužek nad hlavou

Neběháme, nejezdíme, na bobek se posadíme.

děti stojí na místě, posadí se

Název činnosti: **Hmatové pexeso**

Typ inteligence: *logicko-matematická*

Cíl činnosti: cvičení paměti, hledání rozdílných a stejných vlastností, vnímání hmatem

Pomůcky: různé druhy materiálu (dřevo, textil, písek, kamínky, papír, plast, lepenka, provázek, přírodniny)

⁷⁸ KONVALINOVÁ, Kateřina. *Jaro, léto, podzim, zima, ve školce je pořád prima*. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0620-0. Str. 156, 157

Organizace: Učitelka s dětmi nasbírání různé materiály, vždy po dvou kusech. Děti pak nastříhají kartičky z tvrdého papíru, na které společně materiály nalepí tak, aby vzniklo pexeso. Pak si jej zahrají, ale hráči mají zavázané oči.

5 Výsledky pozorování dětí předškolního věku při hudebně pohybových činnostech

Pozorování dětí předškolního věku při hudebně pohybových činnostech jsem realizovala v Mateřské škole Ostrov nad Oslavou, kde pracuji čtvrtým rokem jako učitelka. Pozorování proběhlo u 17 dětí, ale při některých činnostech nebyly přítomny všechny děti.

Jednotlivé oblasti pozorování při hudebně pohybových činnostech jsem vybrala na základě požadavků na dítě před nástupem do základní školy, tzv. očekávaných výstupů uvedených v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání.⁷⁹

Očekávané výstupy vztahující se k hudebně pohybovému vzdělávání jsou obsaženy ve všech pěti vzdělávacích oblastech: Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět. Za stěžejní schopnosti a dovednosti, z nichž vycházejí činnosti realizované v rámci pozorování, pro porozumění a vlastní realizaci hudebně pohybových činností, považuji: koordinaci pohybů těla, sladit pohyb s rytmem hudby a zpěvem, napodobit jednoduchý pohyb, ovládat dechové svalstvo, tempo a intonaci řeči, koordinaci oka a ruky, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, porozumět slyšenému, schopnost z paměti reprodukovat říkanky a písně, rozlišovat různé symboly, soustředěně poslouchat hudbu, postupovat podle pokynů, vyjadřovat svou fantazii a představivost v hudebních a pohybových činnostech, vnímat a vyjadřovat své prožitky a emoce hudebně pohybovou improvizací, spolupracovat s ostatními, vnímat umělecké a kulturní podněty a mít povědomí o širším kulturním prostředí.

Pro děti ve věku 3 až 6 let jsem připravila celkem deset hudebně pohybových činností⁸⁰, při kterých byla sledována celková úroveň hudebně pohybových schopností, přesnost provedení a také zájem o zapojení do těchto činností. Jedná se o pozorování záměrné (činnosti za cílem pozorování), polostandardizované (předem připravené, průběžně či zpětně zapisované do záznamového archu) a zúčastněné (pozorovatel byl aktivní součástí skupiny).

Cílem pozorování bylo zjistit na jaké úrovni hudebních a hudebně pohybových dovedností jsou děti ve věkových kategoriích 3 až 4 roky, 4 až 5 let, 5 až 6 let v Mateřské škole Ostrov nad Oslavou. Jistým předpokladem bylo, že úroveň těchto dovedností bude v jednotlivých věkových kategoriích zcela odlišná, čemuž odpovídá i výsledek pozorování.

⁷⁹ *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2016.

⁸⁰ viz Příloha č. 10

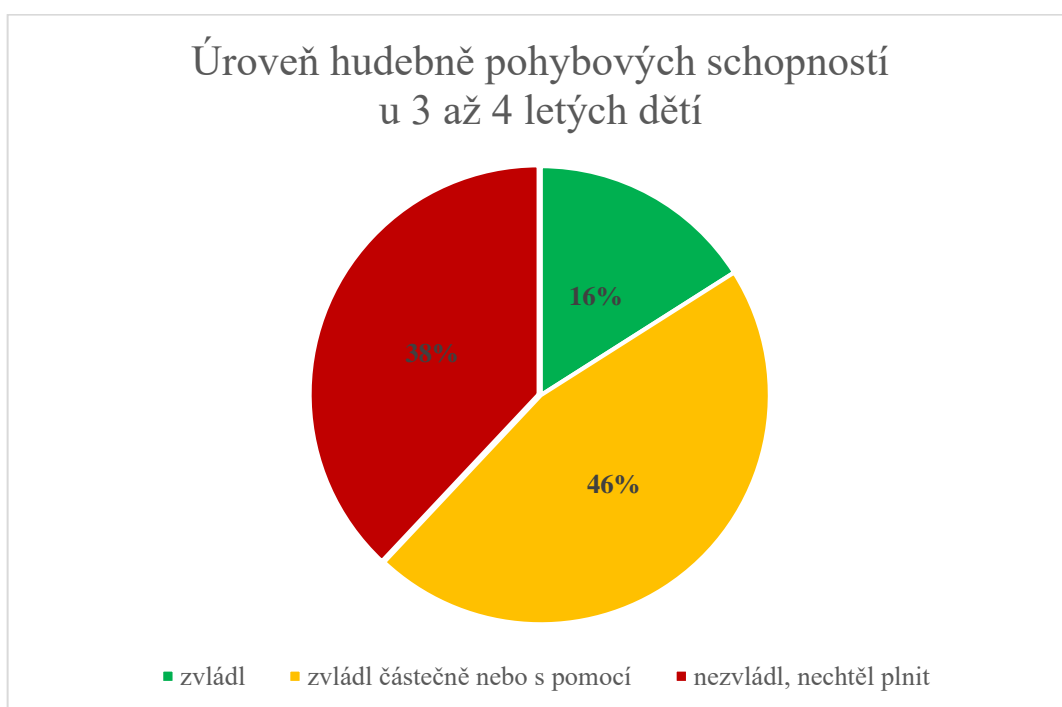
5. 1 Úroveň hudebně pohybových schopností dětí ve věku 3 až 4 roky

Při práci s nejmladšími dětmi je zřejmé, že doba jejich soustředění je velmi krátká. Těmto dětem vyhovují činnosti, které jsou časově nenáročné, vydrží se při nich po celou dobu soustředit a svým zájmem nám umožňují naplňovat pedagogickou práci.

Činnosti realizované v rámci pozorování byly ve většině případů pro nejmenší děti obtížné svou časovou náročností a také požadavkem na jisté hudební dovednosti a schopnosti, které děti ve věku 3 až 4 let zatím osvojené nemají. Nicméně, tyto důvody nezabránily dětem, aby se s radostí, a u někoho z nich i s úspěchem, účastnily daných her.

Největší úspěšnost měly děti při napodobování rytmu, rytmizaci hrou na tělo, rozlišování symbolů a pohybovém vyjádření při poslechu hudby. Naopak největší potíže jim činilo soustředěné poslouchání básně a také střídání tempa při zpěvu lidových písní, konkrétně ovládání dechu a artikulace řeči. Při vlastní reprodukci písní a interpretačnímu rozhovoru o obsahu písní se polovina těchto dětí vůbec nezapojila.

Celkovou míru úspěšnosti tříletých a čtyřletých dětí v Mateřské škole Ostrov nad Oslavou zaznamenává následující graf. Činností se účastnilo 6 dětí v tomto věku.

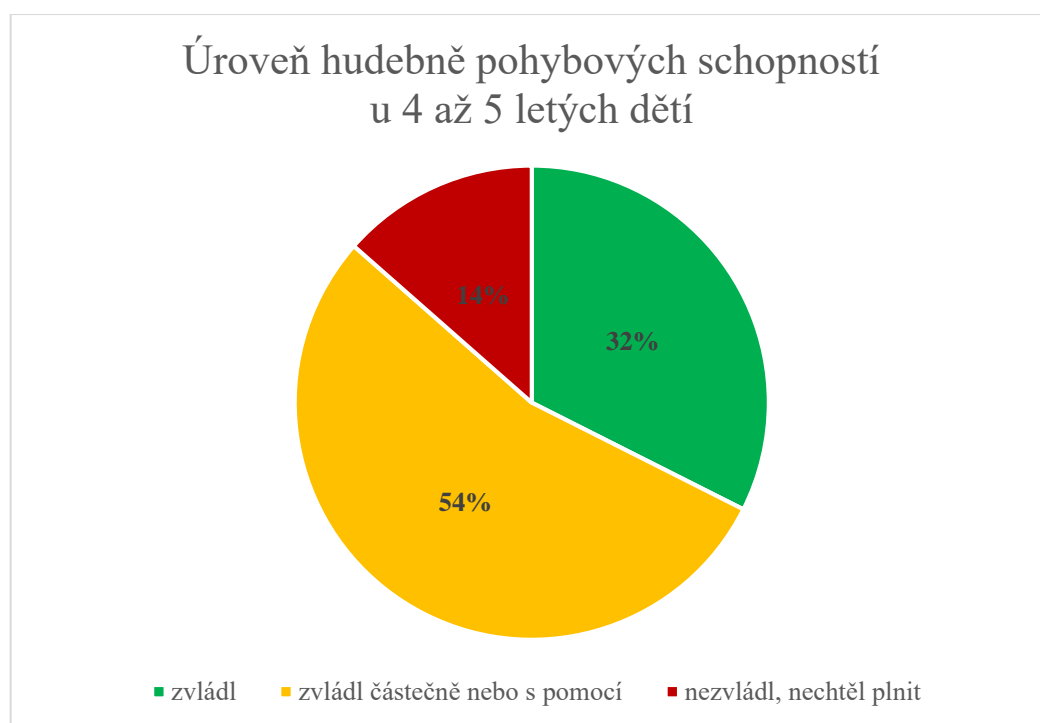

5. 2 Úroveň hudebně pohybových schopností dětí ve věku 4 až 5 let

Skupina dětí středního předškolního věku je, dalo by se říci, ve všem o malý krok dál. Jednak jejich schopnost koncentrace je vyšší (mnozí vydrží 10 až 15 minut) a rovněž ve svém věku mají alespoň částečně osvojené některé dovednosti a znalosti z oblasti hudebního vzdělávání. Při vhodné motivaci se s nadšením pouštějí do nejrůznějších úkolů. Je však vhodné jejich aktivitu a sebedůvěru dále podporovat i v průběhu činnosti pro zajištění lepších výsledků a prožitků ze hry.

Obtížnost hudebně pohybových činností realizovaných v rámci pozorování je pro děti čtyř až pěti leté přijatelná. Vše odvíjí od získaných dovedností. Velký zájem děti projevovaly o vlastní hru na hudební nástroje a zpěv písní, které už znají a jsou spojeny s pohybovým prvkem. Velice úspěšné byly také v rytmicizaci slov a v doprovodu hrou těla. Zpočátku se nedařilo rozeznávání zvuků a tónů, ačkoli po lehčí pomoci správně poznaly nástroje, na které hraje různé tóny a písně (zvonkohra, klavír, kytara, flétna). V menší míře uměly vlastními slovy popsat, o čem se v písních zpívá.

Obecně lze říci, že čtyř až pěti leté děti se rády zapojovaly do většiny těchto činností a malá nepřesnost nebo neúspěch je od hry neodradily. Činností se účastnilo 5 dětí v tomto věku. Jejich celkovou úspěšnost při činnostech popisuje graf.

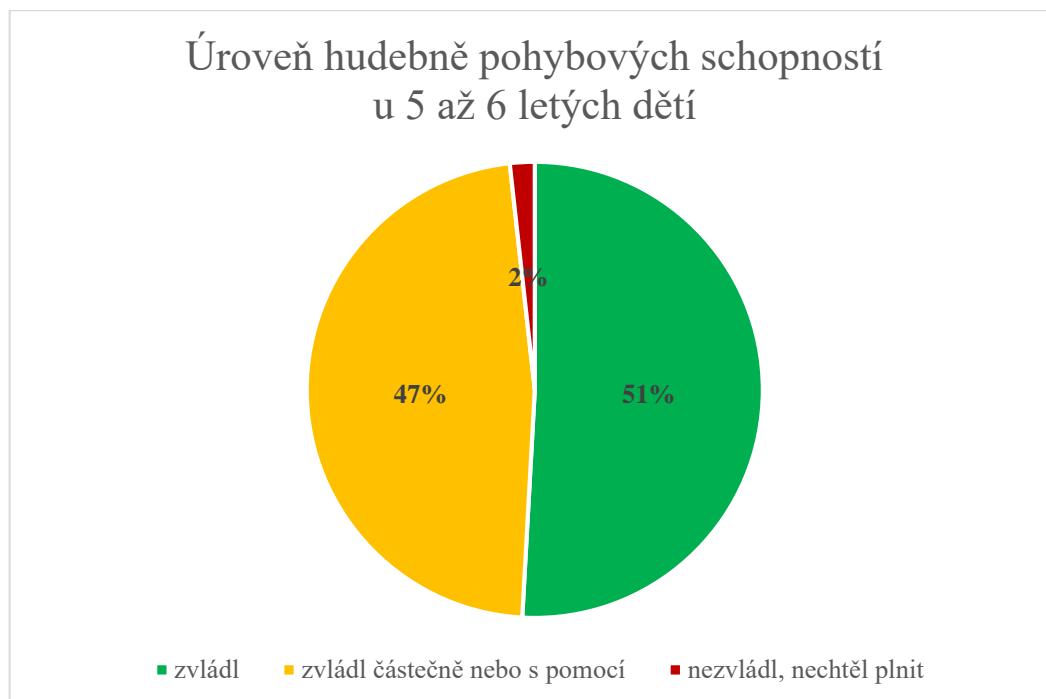

5. 3 Úroveň hudebně pohybových schopností dětí ve věku 5 až 6 let

U předškoláků, dětí ve věku 5 až 6 let, se předpokládá, že dané schopnosti a dovednosti, obsažené v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání, budou ovládat téměř dokonale. Na nich totiž staví další stupeň vzdělávání – základní škola. Cílem naší pedagogické práce je tyto předpoklady v dětech objevovat, rozvíjet, prohlubovat a poskytovat jim nabídku uplatnění v dětském životě.

Nejstarší děti v mateřské škole se lépe soustředí, při vhodném střídání činností a zapojení celého těla se vydrží soustředit až 40 minut. Každý den s dětmi zpíváme. Písně, které už umí, nejraději zpívají v různých mezičasech, např. v šatně před pobytem venku, nebo před obědem, před spaním. Nebojí se zpívat sólově, mohou se „přetrhout“ o to, kdo bude zpívat před ostatními dětmi. Velmi rády hrají na hudební nástroje, některé dokonce přirozeně cítí rytmus a pěkně doprovázejí písničky svojí improvizací. Hudebních nástrojů, ačkoli s nimi pracujeme téměř denně, umí pojmenovat asi dvě třetiny dětí. Rády prožívají hudbu pohybem, část dětí rozpohybuje při tanci i celé tělo.

Co se týká vlastního pozorování při hudebních a hudebně pohybových činnostech, všechny děti se do her zapojily a uměly alespoň částečně odpovědět nebo splnit úkol. Více jak v polovině příkladů splnily úkol naprosto správně a bezchybně. Celkovou úspěšnost zobrazuje následující graf. Činností se účastnilo 6 předškoláků.

Na závěr je možno potvrdit vyslovenou hypotézu: rozdíl v úrovních hudebních a pohybových schopnostech a dovednostech je hmatatelný. Pozitivní je zpráva, že s přibývajícím věkem se celková situace několikanásobně zlepšuje. Mě však překvapila úspěšnost dětí staršího předškolního věku, které dokázaly splnit, ať už jen částečně nebo úplně, zadané úkoly. Získané výsledky nelze zobecňovat na předškolní děti v celé populaci, velký vliv mají dané předpoklady a vlohy. Jak říká Carl Orff, neexistují děti „nehudební“ a i to málo, co dostaly, lze rozvinout ve velké. Z tohoto malého vzorku dětí lze vyčíst, že práce pedagoga v mateřské škole má velký význam a vzájemně obohacuje jak děti, tak i pedagoga.

Závěr

Diplomová práce *Aplikace České Orffovy školy v mateřské škole* poskytuje návrhy nejen hudebně pohybových činností, ze kterých mohou pedagogové a vychovatelé čerpat při práci s dětmi předškolního věku v mateřských školách či jiných školských zařízeních.

Teoretická část vystihuje hlavní filozofii německého pedagoga a skladatele Carla Orffa, kterou zpracoval ve svém hudebně pedagogickém díle *Schulwerk*. Pro nás má větší význam *Česká Orffova škola* od hudebních skladatelů Ilji Hurníka a Petra Ebena. Jedná se o českou adaptaci Orffova díla, která využívá nespočet námětů českých a moravských lidových písní a říkadel a tím je nám velmi blízká. Teoretická část také ukazuje konkrétní příklady aplikace této školy na současnou mateřskou školu.

Praktická část zapojuje tyto metody a postupy do konkrétních činností pro jednotlivá roční období, kde se hudba setkává s dalšími složkami vzdělávání dětí předškolního věku: s výtvarnou, pohybovou, dramatickou a jazykovou složkou. Kromě námětů ke hrám zachycuje praktická část také výsledek pozorování dětí při hudebně pohybových činnostech v Mateřské škole Ostrov nad Oslavou. I z tohoto malého vzorku dětí lze vyčíst, jak velké pokroky koná dítě od tří do šesti let věku, vše za podnětného rozvoje jeho individuálních schopností a dovedností.

Hudba může být pro děti jakýmsi lákadlem k vlastnímu sebevyjádření a prožívání. Otvírá jim dveře do dalších oblastí světa kultury, umění, techniky a přírody. Dávejme proto dětem prostor k prožitku, ke zkoumání a k aktivnímu tvůrčímu procesu. Jen díky těmto procesům lze objevovat nové věci. Pedagog, hudebník a skladatel Pavel Jurkovič to vystihuje slovy: „*Chodit však bez rizika cestami, které už před námi ze zvyku zvolily tisíce jiných, je pro budoucnost nás všech neplodné. Vydejte se i cestičkami, kde kvete a voní něco nového a nezvyklého. Může to být krásné dobrodružství, jen se nechat zlákat.*“⁸¹

⁸¹ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.

Použitá literatura a zdroje

- BARFF, Ursula, Inge BURKHARDT a Jutta MAIER. *Velká kniha pro malé mistry*. Praha: Ikar, 1996. Beruška. ISBN 80-7202-036-6.
- BARTOŇ, Hanuš, MALINA, Jaroslav, ed. Ilja Hurník. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 1995. Osobnosti (Nadace Universitas Masarykiana). ISBN 80-85834-03-0.
- BLUMENTRITTOVÁ, Vlasta. *Už se těším do školy*. Ilustroval Lenka PROCHÁZKOVÁ. Benešov: Blug, 2007. ISBN 80-7274-957-9.
- BOUMOVÁ, Karolina. *Minulost a současnost Orffova Schulwerku*. Olomouc, 2004. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.
- CRHA, Bedřich a Petr HALA. *Technika klavírního doprovodu lidových písní*. 2. vyd. Brno: Muni Press, 2011. ISBN 978-80-210-4659-7.
- HALASOVÁ, Jitka a Anna VELANOVÁ. *Breviář k hudební výchově*. Brno: Učebnice a knihy Jitka Spiesová, 1995.
- HERDEN, Jaroslav, Eva JENČKOVÁ a Jiří KOLÁŘ. *Hudba pro děti: vysokoškolská učebnice Studium učitelství pro 1. stupeň základní školy*. Praha: Univerzita Karlova, 1992. ISBN 807066522X.
- HOLZKNECHT, Václav, Vladimír POŠ a Miroslav NEDBAL. *Knih o hudbě: Malá moderní encyklopedie*. Praha: Orbis, 1962.
- HOROVÁ, Ladislava. *Těšíme se do školky*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0506-7.
- HURDOVÁ, Eva. *Hrajeme si s padákem: hry s padákem, stuhami a šátky*. Vyd. 2. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0769-6.
- HURDOVÁ, Eva, Marie TETOUROVÁ a Pavel JURKOVÍČ. *Hrajeme si ve školce*. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0507-4.
- HURNÍK, Ilja a Petr EBEN. *Česká Orffova škola: Začátky*. Praha: Supraphon, 1969.
- HURNÍK, Ilja a Petr EBEN. *Česká Orffova škola: Pentatonika*. Praha: Supraphon, 1969.
- HURNÍK, Ilja a Petr EBEN. *Česká Orffova škola: Dur – moll*. Praha: Supraphon, 1972.
- JÁNSKÝ, Petr. *Já, písnička: Zpěvník pro žáky základních škol*. Cheb: MUSIC CHEB, 1999. ISBN 80-85925-02-8.

- JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Dopravní prostředky v pohybových hrách s hudbou*. Hradec Králové: Tandem, 2010. ISBN 80-86901-03-3.
- JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.
- JURKOVIČ, Pavel a Vladimír POŠ. *Lidové písně s doprovodem orffovského instrumentáře*. Praha: Česká společnost pro hudební výchovu, 1969.
- KIRCHNEROVÁ, Veronika a Radka RUBEŠOVÁ. *Výchova prožitkem: tvořivé hry a činnosti pro mateřské školy*. Ilustroval Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0505-0.
- KONVALINOVÁ, Kateřina. *Jaro, léto, podzim, zima, ve školce je pořád prima*. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0620-0.
- KOTKOVÁ, Eva. *Rozvoj rytmických dovedností s využitím Orffova instrumentáře v mateřské škole*. Brno, 2013. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.
- KNOPOVÁ, Blanka. *Hudebně pohybová výchova v 1.-5. ročníku ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0636-6.
- Kreslím a učím se: 4-5 let*. Přeložil Martina BLAHNÍKOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2014. ISBN 978-80-256-1545-4.
- Kreslím a učím se: 5-6 let*. Přeložil Martina BLAHNÍKOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2014. ISBN 978-80-256-1546-1.
- KURKOVÁ, Libuše. *Dětská tvořivost v hudbě a pohybu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981.
- LOHF, Sabine. *Velká kniha nápadů pro šikovné ruce*. Přeložil Anna SVOBODOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-5034-2.
- MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 6. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1977.
- NESVADBA, Miloš. *Malované písničky 3.: Vánoční*. Cheb: G + W spol. s r.o., 2006.
- NOVOTNÁ, Dana. *Principy Orffova Schulwerku: minulost a současnost* [online]. Ústí nad Labem. Dostupné z: <http://docplayer.cz/1793775-Phdr-dana-novotna-ph-d-principy-orffova-schulwerku-minulost-a-soucasnost-1-predstava-schulwerku-podle-carla-orffa.html>
- PEDEVILLA, Pia a Petra LANGROVÁ. *Tvořit se dá ze všeho: Přírodní materiály*. Ostrava: Bookmedia, 2016.

POŠ, Vladimír. *Perspektivy Orffovy školy v hudební výchově: sborník studií*. Praha: Supraphon, 1969. Comenium musicum (Supraphon).

POŠ, Vladimír a Václav HOLZKNECHT, ed. *Člověk potřebuje hudbu: kapitoly o hudební výchově*. Praha: Panton, 1969. Cesty k hudbě.

Předškolákův rok – do školy jenom krok: básničky, cvičení, tvoření a pracovní listy pro mateřské školky. Ilustroval Petra HAUPTOVÁ. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3279-1.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2016.

RYŠÁNKOVÁ, Dagmar. *Výběr písní: pro klavírní improvizaci oboru učitelství mateřských škol*. 2. vyd. Brno: Muni Press, 2011. ISBN 978-80-210-5726-5.

SEDLÁK, František a Rudolf SIEBR. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy: učebnice pro studenty pedagogických fakult*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.

SLOUPOVÁ, Miroslava. *Rok s krtkem: [náměty pro práci s předškolními dětmi]*. Vyd. 2. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0650-7.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-323-4.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk, Alena TICHÁ a Věra BUREŠOVÁ. *Písničky a jejich dramaturgie*. Praha: Portál, 2000. Nápad – hra – tvořivost. ISBN 80-717-8477-x.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-928-6.

Carl Orff. *Česká Orffova společnost* [online]. Dostupné z: <http://orff.cz/cs/CarlOrff>

Ilja Hurník. *Ilja Hurník, Lukáš Hurník* [online]. [cit. 2017-10-30]. Dostupné z: www.hurnik.cz/otec.html

Odešel skladatel Petr Eben. *Katolický týdeník* [online]. 2007 [cit. 2017-10-30]. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/clanky/odesel-skladatel-petr-eben.html>

Přílohy

Příloha č. 1

Pracovní list – Poznej tvary⁸²

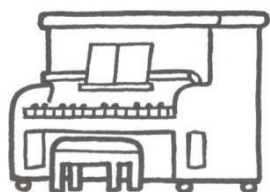
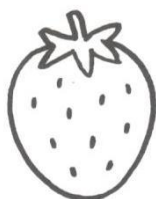

**Vybarvi zeleně obdélníkové předměty, žlutě čtvercové předměty,
modře trojúhelníkové věci a červeně kulaté věci.**

⁸² *Kreslím a učím se: 4-5 let.* Přeložil Martina BLAHNÍKOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2014. ISBN 978-80-256-1545-4.

Příloha č. 2

Pracovní list – Co tam nepatří⁸³

Najdi, co do každé řádky nepatří, a vybarvi to červeně.

⁸³ *Kreslím a učím se: 5-6 let.* Přeložil Martina BLAHNÍKOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2014. ISBN 978-80-256-1546-1.

Příloha č. 3

Obrázek popletených zvířátek⁸⁴

⁸⁴ BLUMENTRITTOVÁ, Vlasta. *Už se těším do školy*. Ilustroval Lenka PROCHÁZKOVÁ. Benešov: Blug, 2007. ISBN 80-7274-957-9. Str. 21

Příloha č. 4

Běžel tudy zajíček⁸⁵

2. BĚŽEL TUDY ZAJÍČEK
Moderato

I. H. moravská lidová

System 1:

- Zpěv:** Bě - žel tu - dy
- Mel.n. (na př. Fl. s.):** Bě - žel tu - dy
- M.s.:** Bě - žel tu - dy
- X.s.:** Bě - žel tu - dy
- X.a.:** Bě - žel tu - dy
- Sólo:** ne - sl py - tel žem - li - ček,
- Sbor:** hou - py, hou - py,
- Zpěv:** za - jí - ček,
- Mel.n. (Fl. s.):** za - jí - ček,
- M.s.:** za - jí - ček,
- X.s.:** za - jí - ček,
- X.a.:** za - jí - ček,
- Sólo:** hou - py,
- Sbor:** hou - py, hou - py,

System 2:

- Zpěv:** hou - py, hou - py,
- Mel.n. (Fl. s.):** hou - py,
- M.s.:** hou - py,
- X.s.:** hou - py,
- X.a.:** hou - py,
- Sólo:** hou - py,
- Sbor:** hou - py, hou - py,
- Zpěv:** Poč - kej na mne, za - jě - ku,
- Mel.n. (Fl. s.):** Poč - kej na mne, za - jě - ku,
- M.s.:** Poč - kej na mne, za - jě - ku,
- X.s.:** Poč - kej na mne, za - jě - ku,
- X.a.:** Poč - kej na mne, za - jě - ku,
- Sólo:** hou - py,
- Sbor:** hou - py, hou - py,
- Zpěv:** děj mi jed - nu žem - lič - ku, hou - py,
- Mel.n. (Fl. s.):** děj mi jed - nu žem - lič - ku, hou - py,
- M.s.:** děj mi jed - nu žem - lič - ku, hou - py,
- X.s.:** děj mi jed - nu žem - lič - ku, hou - py,
- X.a.:** děj mi jed - nu žem - lič - ku, hou - py,
- Sólo:** Za - jíc bě - žel přes ko - pec,
- Sbor:** hou - py,

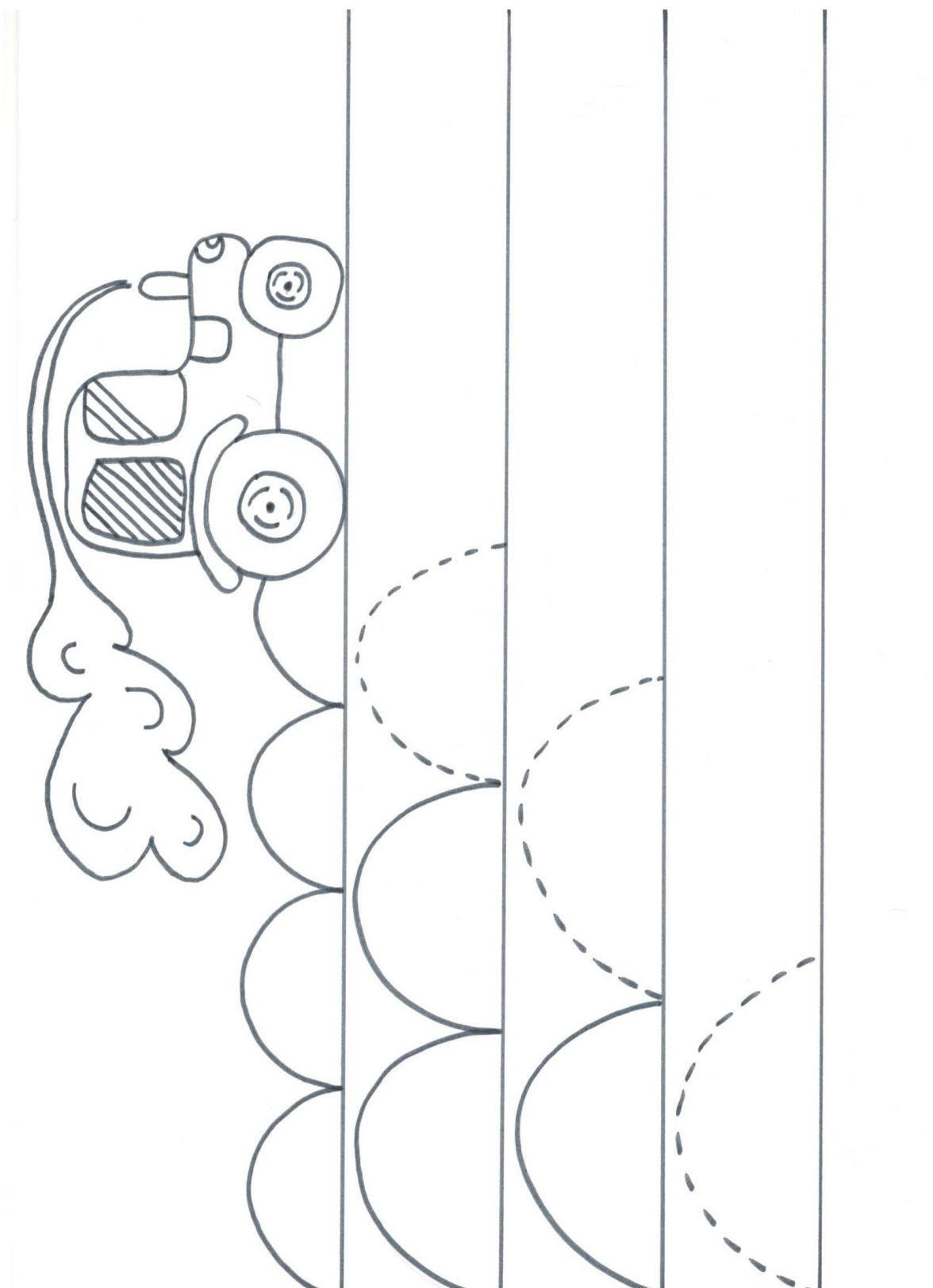
17
Knižovna M. J. Sychry
Židér nad Sázavou

⁸⁵ HURNÍK, Ilja a Petr EBEN. *Česká Orffova škola: Dur – moll.* Praha: Supraphon, 1972. Str. 17, 18

Musical score for the piece "hou - py, hou - py, u - dš-lal ko - tr-me-lec, hou - py." The score is written for vocal parts and piano accompaniment. The vocal parts are labeled "Zpěv" (Solo) and "Sbor" (Chorus). The piano accompaniment parts are labeled "Mel.n. (Fl.s.)", "M.s.", "X.s.", and "X.a.". The score is in the key of D major and 4/4 time. The lyrics are in Czech. The piano accompaniment features a prominent melody in the right hand and a supporting bass line in the left hand. The score is divided into five systems, each with five staves. The first system is for the vocal parts, and the subsequent systems are for the piano accompaniment. The lyrics are: "hou - py, hou - py, u - dš-lal ko - tr-me-lec, hou - py." The piano accompaniment includes dynamic markings such as *f* (forte) and *p* (piano). The score is written in a standard musical notation with treble clefs and a key signature of one sharp (F#).

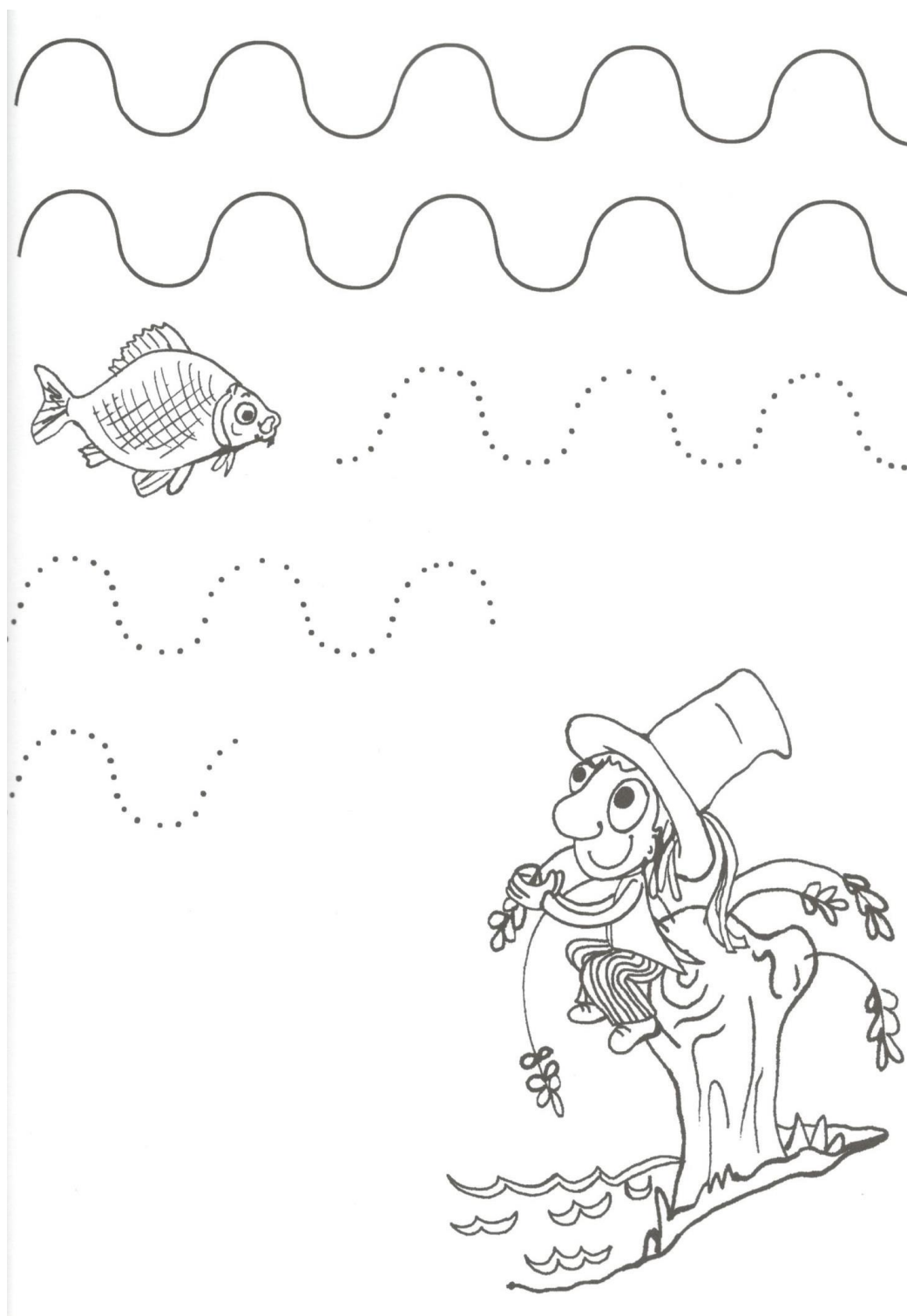
Příloha č. 5

Pracovní list – Jak oře Jan

Příloha č. 6

Pracovní list – Kde jsou vodníci⁸⁶

⁸⁶ *Předškolákův rok – do školy jenom krok: básničky, cvičení, tvoření a pracovní listy pro mateřské školky.* Ilustroval Petra HAUPTOVÁ. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3279-1. Str. 201

Příloha č. 7

Vlak se rozjíždí⁸⁷

VLAK SE ROZJÍŽDÍ P. Eben

Molto andante *poco* *4/4 a* *poco* *accelerando* *al* *presto!*

8va bassa

scen - - - do

f

p

⁸⁷ RYŠÁNKOVÁ, Dagmar. *Výběr písní: pro klavírní improvizaci oboru učitelství mateřských škol*. 2. vyd. Brno: Muni Press, 2011. ISBN 978-80-210-5726-5. Str. 83, 84

Příloha č. 8

Jede, jede vláček⁸⁸

VLÁČKOVÉ RONDO

JEDEME VLAKEM

*hudba: Petr Jistel
slova: Eva Vágnerová*

Vesele

A: Je - de, je - de vlá - ček, je to ko - le - já - ček.
Fu - ní, pí - ská, hou - ká, tro - chu si i brou - ká.
Ho - nem, dě - ti, na - se - de - jte, do svě - ta se po - dí - ve - jte.
Je - de, je - de vlá - ček, je to ko - le - já - ček.

B: O - so - bní vlak, ten si sy - čí, na vý - le - ty s ná - mi fi - čí.

C: Ry - chlík le - tí, jen bu - rá - cí, mi - hne se a už se ztrá - cí.

D: Ná - kla - dní vlak ne - po - spí - chá, zvo - lna je - de, tě - žce dý - chá.

⁸⁸ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Dopravní prostředky v pohybových hrách s hudbou*. Hradec Králové: Tandem, 2010. ISBN 80-86901-03-3. Str. 25

Příloha č. 9

Veselý listonoš⁸⁹

VESELÝ LISTONOŠ

I. Hurník

Allegro (♩ = 112)

mf

f

mf

p

*) x – klepnutím ruky o víko.

⁸⁹ RYŠÁNKOVÁ, Dagmar. *Výběr písní: pro klavírní improvizaci oboru učitelství mateřských škol*. 2. vyd. Brno: Muni Press, 2011. ISBN 978-80-210-5726-5. Str. 84

Příloha č. 10

Přehled hudebních a hudebně pohybových činností realizovaných v MŠ

1. Děti stojí a s učitelkou zpívají píseň *Mik, Miku, Mikuláš*. Poté ke zpěvu přidají metrickou pulzaci pleskáním o stehna.

Pozorováno sladění zpěvu a rytmu.

2. Dítě si vybere libovolný rytmický nástroj, vyzkouší si, jak se na něj hraje. Pak mu učitelka zadá slovo, které má na nástroj zahrát v jeho rytmu, např. maminka, táta, čert, Mikuláš, Vánoce, vánoční stromeček, případně učitelka zahraje a dítě napodobí, což silně zvyšuje úspěšnost.

Pozorována manipulace s nástrojem, napodobení jednouchého pohybu, určení rytmu slov.

3. Učitelka předloží dětem různé rytmické i melodické nástroje. Dítě má za úkol vybrat, který z nástrojů vydává zvuky a který vydává tóny, z nichž poskládáme písničku. Pak na melodickém nástroji dítě rozeznává vysoké, hluboké a stejné tóny.

Pozorováno sluchové rozlišení zvuku a tónu, výšky tónu.

4. Děti s učitelkou zpívají známé lidové písně, např. *Prší, prší, Sedí liška pod dubem*, a to nejdříve v pomalém a pak ve svižném tempu. Děti pojmenují rozdíl mezi jednotlivými písněmi (rychle/pomalou) a určí, co se jim zpívalo lépe a proč.

Pozorováno vnímání tempa, práce s dechem a přesnost artikulace.

5. Dítě samo zazpívá píseň nebo zarecituje báseň.

Pozorována schopnost reprodukce z paměti, udržení správného rytmu a zpěv melodie.

6. Učitelka se zmíní o známé písni, kterou se s dětmi nedávno učili, např. *Bude zima, bude mráz, Kdo to ťuká na okénko?* Dítě řekne, o čem se v písni zpívá, co se tam děje, jaké je počasí atd.

Pozorována schopnost slovního vyjádření myšlenky a porozumění obsahu písně.

7. Učitelka ukáže dítěti obrázky půlových a čtvrt'ových not. Dítě říká, jestli jsou stejné a která nota je dlouhá či krátká.

Pozorována schopnosti rozlišení symbolů.

8. Učitelka recituje báseň *Fiju, fí*, dítě stojí. Pokud dítě uslyší slovo „vločky“, dřepne si.

Pozorována schopnost soustředěného naslouchání a porozumění.

9. Učitelka hraje na klavír úryvky ze dvou skladeb – jedna ve svižném a druhá ve volném tempu. Děti mají v ruce hedvábné šátky a podle rytmu a tempa hudby tančí s šátkem po prostoru třídy.

Pozorováno vnímání hudby a vyjádření prožitků pohybem/tancem.

10. Učitelka připraví obrázky vánočních motivů a symbolů not (hra Vánoční rytmizování, kap. 4. 1. 2). Dítě si vybere obrázek, vytleská rytmus slova a přiřadí ke vhodné kartičce s rytmem.

Pozorováno rozlišování rytmu slov, určení počtu a délky slabik a rozlišování symbolů.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Monika Pometlová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	Prof. MgA. Petr Planý
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Aplikace České Orffovy školy v mateřské škole
Název v angličtině:	Orff's Schulwerk application in kindergarten
Anotace práce:	Práce se zabývá aplikací metod České Orffovy školy na současnou mateřskou školu. V první části charakterizuje hlavní principy německého originálu i jeho české adaptace Orffovy školy, ukazuje konkrétní metody práce pro děti předškolního věku. Druhá část nabízí návrhy činností pro rozvoj hudebně pohybových dovedností dětí v mateřské škole uspořádané do tematických bloků pro zimu, jaro a léto. Součástí práce je i vyhodnocení pozorování dětí při vybraných hudebních činnostech.
Klíčová slova:	Orff, Česká Orffova škola, předškolní věk, hudebně pohybové činnosti, hudební nástroje, mateřská škola
Anotace v angličtině:	The diploma thesis is concerned with application of Orff's Czech school in a kindergarten. The main principles of the German original and also the Czech adaptation they are described in the first part. It shows methods for education of preschool childrens. The second part of thesis it offers many activities for progress of rhythmical and kinetic children's skills. Those activities are arranged in three project for winter, spring and summer time. The thesis also evaluates the observation during musical games.
Klíčová slova v angličtině:	Orff, Orff's Czech school, preschool age, musical and kinetic activities, musical instruments, kindergarten
Přílohy vázané v práci:	Ilustrace, fotografie, noty, grafy, schémata
Rozsah práce:	104 s. (109 068 znaků)
Jazyk práce:	CZ